

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra bohemistiky

Bakalářská práce

**Analýza mluvních projevů moderátorů
rozhlasových stanic na severní Moravě**

The analysis of spoken utterance of presenters
in North Moravian radio stations

Klára Náhlíková

Česká filologie se zaměřením na editorskou práci ve sdělovacích prostředcích
3. ročník

Vedoucí práce: **PhDr. Petr Pořízka, Ph.D.**

Olomouc 2015

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu i ostatní zdroje, které jsem použila.

V Olomouci dne

.....

Klára Náhlíková

Děkuji PhDr. Petru Pořízkovi, Ph.D. za odborné vedení práce a cenné rady a vedení rozhlasových stanic Kiss Morava a Hitrádio Orion za poskytnutí studijního materiálu.

OBSAH

Úvod	6
I. Teoretická část	8
1. Média	8
1.1. Mluvčí v médiích	8
1.2. Požadavky na moderátory	9
1.3. Mluvená čeština v médiích	10
2. Ortoepická pravidla	11
2.1. Vokály	11
2.1.1. Kvantita	12
2.1.2. Kvalita	12
2.2. Ráz	13
2.3. Konsonanty	13
2.4. Asimilace znělostní	15
2.5. Asimilace artikulační	16
2.6. Zjednodušení souhláskových skupin	16
3. Suprasegmentální rovin	17
3.1. Mluvní tempo	17
3.2. Intonace	17
3.3. Členění výpovědi	18
4. Vady řeči	19
5. Transkripce	19
II. Praktická část	21
1. Zaměření	21
2. Postup při analýze	22
2.1. Nahrávky	22
2.2. Zpracování	22
3. Moderátoři	23
4. Analýza nečtených projevů	23
4.1. Kiss Morava	23
4.1.1. Vokály	23
4.1.2. Ráz	24
4.1.3. Konsonanty	25
4.1.4. Asimilace	25
4.1.5. Mluvní tempo	28
4.1.6. Intonace	29
4.1.7. Členění výpovědi	29
4.2. Hitrádio Orion	29
4.2.1. Vokály	29
4.2.2. Ráz	30
4.2.3. Konsonanty	30
4.2.4. Asimilace	31
4.2.5. Mluvní tempo	32
4.2.6. Intonace	32
4.2.7. Členění výpovědi	33
4.3. Čas Rock	34
4.3.1. Vokály	34
4.3.2. Ráz	34

4.3.3. Konsonanty	35
4.3.4. Asimilace	35
4.3.5. Mluvní tempo	36
4.3.6. Intonace	36
4.3.7. Členění výpovědi	36
4.4. Český rozhlas Ostrava	37
4.4.1. Vokály	37
4.4.2. Ráz	38
4.4.3. Konsonanty	38
4.4.4. Asimilace	38
4.4.5. Mluvní tempo	39
4.4.6. Intonace	39
4.4.7. Členění výpovědi	39
4.5. Srovnání jednotlivých analýz projevů „spatra“	41
5. Analýza čtených projevů	44
5.1. Kiss Morava	43
5.2. Hitrádio Orion	45
5.3. Čas Rock	46
5.4. Český rozhlas Ostrava	48
5.5. Srovnání jednotlivých analýz čtených projevů	48
6. Celkové shrnutí	49
7. Závěr	50

ÚVOD

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma *Analýzy mluvních projevů moderátorů rozhlasových stanic na severní Moravě*. Zvolila jsem tak proto, že jsem každodenním posluchačem rozhlasu, a to mě přivedlo k uvažování nad správností řečových projevů jednotlivých moderátorů. Po úvodním seznámení se se základy ortoepie při svém studiu, jsem si uvědomila, že lidé, kteří vystupují v médiích, by měli všechny ostatní ve svém mluveném projevu převyšovat a měli by znát a především pak dodržovat ortoepická pravidla českého jazyka. Jejich mluva představuje totiž pro mnohé zdroj správné výslovnosti, kterou od moderátorů posluchači očekávají a často i kopírují. Především pak jsou projevy moderátorů odrazem úrovně dnešní podoby jazyka jako takového. Mám tedy za to, že pracovníci rozhlasových stanic jsou řečovými vzory pro širokou veřejnost a měli by si toho být vědomi a dělat vše pro to, aby tomuto úředu dostáli. Splňují ovšem opravdu všechna požadovaná kritéria? Můžeme se na ně vždy spolehnout a považovat jejich výslovnost za tu správnou a jedinou možnou, již bychom se měli řídit? To jsou otázky, na které se snažím ve své práci najít odpověď.

Jedním z impulzů pro předkládanou práci byla četba studií publikovaných v periodiku *Čeština doma a ve světě*¹ z let 2001 a 2008. Zmíněná dvě čísla časopisu se věnovala právě tématu problematiky výslovnosti lidí působících v médiích. Vybranými časopiseckými studiemi, které představují především výsledky analýzy řečových projevů televizních mluvčích, jsem se nechala inspirovat a rozhodla jsem se podrobit podobnému zkoumání také mluvčí rozhlasových stanic. Zejména pak těch, se kterými mám možnost se posluchačsky setkávat takřka denně – moderátory rádií, jež vysílají na severní Moravě.

Práce se skládá ze dvou částí, teoretické a praktické. V první nabízím vhled do základů mediální problematiky, a především pak požadavků na lidi, kteří se v médiích pohybují jakožto veřejně promlouvající. Dále nastiňuji, s pomocí odborné literatury, kterou je v tomto případě zejména publikace *Fonetika a fonologie češtiny*² sepsaná Zdenou Palkovou, již daná ortoepická pravidla a také prohrěšky

---

¹ *Čeština doma a ve světě*. Praha: Filosofická fakulta UK v Praze, 1993-2008.

² Palková, Z.: *Fonetika a fonologie češtiny*. Praha: Karolinum, 1994. 366 s.

proti nim, jež jsou ve veřejném projevu nejběžnějším jevem, a denně se s nimi při poslechu rozhlasu setkáváme.

V úvodu praktické části představuji metodologická východiska práce. Následně se věnuji samotné analýze demonstované na čtyřech rozhlasových stanicích vysílajících v oblasti severní Moravy. Z každé stanice jsem vybrala vždy jednu dvojici moderátorů. Za reprezentativní jsem si vybrala složení takové dvojice, jež byla tvořena moderátorem a moderátorkou. Projevy vybraných mluvčích následně rozebírám v jednotlivých podkapitolách. Analýze jsem podrobila také čtyři moderátory, již se ve vysílání prezentují jako redaktoři zpravodajských relací. Jedná se tedy o rozbor na základě čtených mluvních projevů.

Záznamy všech moderátorů získávám buď nahráváním pomocí záznamových programů či stažením nahrávek z internetu, kde jsou volně přístupné. Několik nahrávek mi bylo poskytnuto samotnými zástupci některých stanic, konkrétně programovými řediteli stanic Orion a Kiss Morava, kteří mi ochotně zaslali nahrávky jejich moderátorů. Všechny nahrávky spolu s jejich fonetickými transkripcemi jsou přiloženy na CD. V závěru vyhodnocuji výsledky všech dílčích analýz a porovnávám všech osm jim podrobených mluvčích mezi sebou. Totéž provádím s analýzami čteného zpravodajství. Nakonec vše shrnuji komparací nečtených projevů s projevy čtenými.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Média

V dnešní době tvoří masová média nedílnou součást života každého z nás. Obzvláště pak noviny, televize, rozhlas a internet mají v lidské společnosti stále vzrůstající význam. Jako taková jsou média schopna ovlivnit velké množství lidí, zprostředkovat zábavu, ale také být hodnotným zdrojem informací. Masová média jsou největším průmyslovým odvětvím, které se stále rozrůstá a nabízí tak mnoho pracovních příležitostí stejně jako ekonomických zisků (srov. McQuail, 1999, s. 21).

To vše má za důsledek, že je dnes médiím věnována zvýšená pozornost, jsou podrobena mnoha hodnocením a stala se předmětem teoretických úvah a zkoumání (srov. Tamtéž).

Česká média prošla od roku 1990 značně složitým obdobím a bouřlivým rozvojem. Kromě toho, že se stala svobodnými a především politicky nezávislými, otevřela se světu a podvolila se modernizaci přicházející ze zahraničí. Tento proces zapůsobil na podobu českých médií především kladně, ale není tak tomu ve všech ohledech. Pozitivně se rozvoj v oblasti médií projevil zejména v technologické složce, negativně pak v nedostatku prestižních periodik či stanic. Za nejvýznačnější prohřešek na mediálním trhu se dá považovat zaměření poskytovatelů mediálního obsahu na zisk, přičemž je zcela opomíjena služba veřejnosti. (Bartošek, 2008, s. 6).

1.1. Mluvčí v médiích

Pohybuje-li se člověk v mediálních kruzích, jakožto mluvčí, nese jistou zodpovědnost. Novinář před mikrofonem musí mít cit nejen pro stylistickou a interpretační stránku, ale také je od něj anticipována znalost gramatiky a pravopisu a také ovládání pravidel správné výslovnosti. Kromě toho by se měl umět starat o svá mluvidla, dech a hlas takovým způsobem, aby je mohl denně bez problému užívat na profesionální úrovni (srov. Strahl, 1993, s. 7).

Co se týká zmiňovaných mluvidel, dechu a hlasu jsou si mnozí mluvčí jistí tím, že tohle je nejjednodušší část jejich práce, jelikož vše jim funguje tak, jak má, odjakživa, a tudíž se nevzniká potřeba se namáhané části mluvidel „odborněji“ věnovat. Opak je ovšem pravdou. Při užívání těchto tří složek na profesionální úrovni vždy alespoň jedna nepracuje stoprocentně a činí jisté potíže. Proto se vřele doporučuje, aby se každý mluvčí seznámil alespoň do jisté míry s tím, jak o ně

pečovat a následně tato pravidla dodržovat, aby spolehlivě a dlouhodobě sloužily svému účelu. (srov. Tamtéž)

Žurnalisty, kteří pravidelně veřejně promlouvají, můžeme obecně považovat za reprezentanty správné mluvy. Je tomu tak zvláště proto, že jsou posloucháni větším množstvím lidí, než kdokoli jiný, tudíž se nabízejí jako nejvhodnější vzory. Moderátoři svým vystupováním v televizi či rádiu získávají popularitu u lidí, ale zároveň je jejich profese zavazuje k velké zodpovědnosti vůči posluchačům. Ač si toho možná nejsou vždy vědomi, bezděčně vzdělávají společnost v kultuře mluvené řeči (srov. Tamtéž, s. 56).

1.2. Požadavky na moderátory

Jako „oficiální“ mluvčí se moderátoři musí řídit jistými pravidly a dodržovat obecně platné kodifikované zásady výslovnosti. Těm se souborně říká řeckým slovem ortoepie (srov. Tamtéž).

Definici problematiky ortoepie nabízí například Palková. Ta vymezuje ortoepickou disciplínu takto: „Ortoepie (spisovná výslovnost) je soubor norem, které vymezují spisovný standard zvukové podoby jazyka. Součástí ortoepie je ortofonie, která popisuje správnou podobu jednotlivých hlásek v řečovém řetězu, všímá si modulačních faktorů souvislé řeči apod.“ (Palková, 1994, s. 320).

Ortoepii se věnuje také publikace *Novinář před mikrofonem: (o mluveném slovu)* Vlastimila Strahla, který definoval tři výslovnostní styly. Prvním je styl základní neboli neutrální. Tedy takový, který můžeme zaznamenat u kultivovaného mluvčího při jakémkoliv veřejném projevu. Dále pak popisuje styl „nižší“, tzv. běžný či hovorový, kterým komunikují jedinci znalí spisovné češtiny při každodenní konverzaci. Posledním stylem je „vyšší“ neboli slavnostnější, kdy mluvčí klade na svou výslovnost obzvláště vysoké nároky, tudíž jeho projev vyznívá velmi pečlivě (srov. Strahl, s. 56).

Pro vystupování moderátorů v rádiích a ostatních typech médií se upřednostňuje styl první, tedy neutrální. Lze ovšem připustit také občasně užití stylu hovorového, ale pouze v případě redaktorů v terénu, tedy při živých rozhovorech konaných mimo studio (srov. Tamtéž).

Palková se staví k výslovnostním stylům trochu jinak. Definuje pouze dva druhy výslovnosti, a to explicitní a náznakovou (srov. Palková. 1994, s. 320).

Jednotlivým hláskám odpovídá konkrétní postavení lidských mluvidel. To představuje krajní polohy artikulace. Když připustíme i standardní přechodové fáze mezi nimi, hovoříme o výslovnosti explicitní, tedy plné (srov. Tamtéž).

Naopak náznakové výslovnosti mluvčí dosáhnou nedbalou či příliš rychlou artikulací, kvůli čemuž se mluvidla do krajních poloh nedostanou a pouze naznačí správný směr (srov. Tamtéž).

„Avšak nejenom hlásky, také slabiky jakožto útvary mluvené řeči je třeba vyslovovat přesně, neboť i ony mají určitou, obecně uznávanou zvukovou podobu. Deformace bývají zavinovány nepřesnou výslovností některých hlásek, z nichž se skládají. Při ledabylé artikulaci anebo příliš rychlém spádu (tempu) mluvy dochází k porušování a najednou i k úplnému zániku slabik“ (Hála, 1967, s. 13).

To, jak konkrétní člověk svých schopností využívá, se pak odráží ve stupni pečlivosti výslovnosti, jež udává obraz jeho osobní kultury, který pak získává jeho okolí (srov. Palková, 1994, s. 320).

Spisovná mluva je tvořena souborem všech podob neutrální výslovnosti, to znamená takové, která je zbavena dialektu či nářečí, tudíž je přesná a jednoznačná a měli bychom ji dodržovat při veřejné a poloveřejné promluvě (srov. Tamtéž, s. 321).

1.3. Mluvená čeština v médiích

V mluvené komunikaci zaznamenáváme rozdíl v tom, co si přeje mluvčí a co posluchač. „Mluvčí se snaží tvořit řeč co nejpohodlněji. Důsledkem je např. nedbalá výslovnost hlásek, členění textu podle potřeb dýchání bez ohledu na význam a stavbu vět, používání jazykových forem podle osobního úzu, bez váhání o jejich stylové platnosti, atd.“ (Palková, 2008, s. 19).

Posluchačovo přání je ovšem zcela opačné, rozumět bez námahy a zbytečného uvažování. Proto je důležité, aby byl tento rozdíl maximálně redukován. Mluvčí je zde v pozici „silnějšího“ a určuje stavbu projevu, tempo mluvy, zřetelnost řeči atd. Když takovýto mluvčí vynakládá úsilí pro to, aby mu posluchač správně rozuměl, můžeme hovořit o kultuře řeči. Bohužel v dnešní době se stále ještě upřednostňuje spíše pohodlí mluvčího (srov. Palková, 2008, s. 20).

Z nastíněného hlediska má řeč ve veřejných sdělovacích prostředcích značný význam, neboť představuje široké veřejnosti mluvní vzory. Je tedy logické, že projevy přednesené v médiích mohou ovlivnit také rozvoj mluvní činnosti

každého, kdo je jejich posluchačem. Jedná se o to, že tyto projevy ovlivňují rozvoj mluvních činností každého, kdo je jejich posluchačem (srov. Tamtéž).

„Kultivovaný řečový projev je náročná činnost vyžadující vedle znalosti také praktickou dovednost. Zhoršení stavu nastává snadněji než zlepšení, protože k zlepšení je třeba práce. Významným faktorem dalšího vývoje je proto apriorní postoj skupin mluvčích, kteří představují řečový vzor. Na místě je otázka: Má současný žurnalista pocit spoluzodpovědnosti za stav jazykové kultury češtiny?“ (Palková, 2008, s. 21)

Palková považuje za velmi dobré to, že se v posledních letech alespoň některé redakce Českého rozhlasu o problematiku správnosti mluvního projevu začínají zajímat a sami se zabývají úrovní řeči, která zní z jejich stanic. Několikrát již dokonce žádali odborníky o analýzu projevů jejich moderátorů. Většinou se jedná o stanice, které již dosahují vysoké úrovně a jejichž mluvčí patří k těm nejlepším (srov. Tamtéž).

2. Ortoepická pravidla

2.1. Vokály

„Výslovnost samohlásek ovlivňuje podstatným způsobem srozumitelnost mluveného projevu, ale také úroveň kultury řeči. To je skutečnost obecně uznávaná v mnoha jazycích, nejen v češtině“ (Palková, 2001, s. 139).

„Inventář českých samohlásek není rozsáhlý, zahrnuje pět rozdílů barvy zvuku a dvě varianty délky. Ve všech slabikách se však samohlásky vyslovují plně a zachovávají přibližně stejnou kvalitu bez ohledu na okolí. Nebo by alespoň měly zachovat“ (Tamtéž).

Čeština disponuje deseti monoftongickými vokály, tj. [i], [í], [e], [é], [a], [á], [o], [ó], [u], [ú] a třemi diftongickými vokalickými fonémy, tj. [ou], [au], [eu]. Fonémy [ó], [eu], [au] jsou záležitostí periferní, neboť se objevují pouze ve výrazech přejatých a v případě [ó] i expresivních. Stejným směrem se postupně ubírá i foném [é], který je velmi často nahrazován fonémem [í] (srov. Krčmová, 2008, s. 128).

Pro tvoření českých vokálů se využívá pohybu jazyka z neutrálního postavení, tedy takového, jež odpovídá klidnému dýchání, dopředu a vzhůru nebo dozadu a vzhůru. Takovými pohyby se mění objem dutiny ústní i hrdelní, čímž

vznikají vokály. Tvorba samohlásek je dovršena artikulací rtů, které se různě zaokrouhlují či zaostřují (srov. Tamtéž, s. 130).

Naprostým základem pro kultivovanou mluvu je právě správná výslovnost samohlásek. Je potřebná, neboť nejenže ovlivňuje srozumitelnost, ale také pomáhá rozeznat okolní souhlásky (srov. Tamtéž, s. 322) a následně napomáhá srozumitelnější realizaci promluvy.

2.1.1. Kvantita

Ortoepická pravidla a zásady pro užívání spisovných vokálů nejsou složitá. Největším problémem je zpravidla dodržování správné kvantity. Můžeme si pomoci ustálenou psanou formou, ovšem problém nastává u slov cizího původu, kde jsou pravidla poměrně složitá, proto je dobré, poučit se v příslušné literatuře věnované tématu (srov. Krčmová, 2008, s. 138).

Je nezbytně nutné a důležité délku samohlásek dodržovat, má totiž schopnost rozlišit význam slova. K častým odchýlkám od kodifikace dochází především z důvodu nářeční příslušnosti mluvčího (srov. Tamtéž).

Když pomineme nářeční vlivy, zkracovány jsou vokály nejčastěji v koncovkách a více u slov frekventovaných oproti méně užívaným. Nejpostihovanějšími hláskami jsou í, ú, koncovky *-ého, -ému, -ího, -ími* atd. Často se setkáváme i s opačným problémem, tedy dlužením, které se realizuje nejčastěji u vokálů vyskytujících se na konci slov před pauzou nebo při citově zabarveném projevu ve kmenech slov. A to buďto u vokálů na konci slov před pauzou nebo při citově zabarveném projevu ve kmenech slov (srov. Tamtéž).

2.1.2. Kvalita

V češtině se objevují odchylky od správné kvality vokálů v důsledku míry zřetelnosti artikulace, tempa projevu a nářečí. Rozlišujeme výslovnost moravskou a českou, které jsou ovšem tolerovány jen v malé míře, protože mají neblahý vliv na vyznění celkového projevu, který se tak může stát špatně srozumitelným a především ztrácí na své neutrálnosti (srov. Palková, 1994, s. 6).

Výrazně otevřená neboli „široká“ výslovnost, typická pro středočeská nářečí, jejíž příčinou je nedbalá artikulace, smazává rozdíly mezi jednotlivými vokály a tak se blíží i-e, u-o, e-a, o-a (srov. Tamtéž, s. 8).

Naopak zavřená či „úzká“ výslovnost samohlásek, která odpovídá moravskému nářečí, se projevuje hlavně u hlásek i, e, é (srov. Tamtéž, s. 9).

Další chybou při vyslovování vokálů, je jejich tzv. redukovanost (nezřetelnost). Ta se objevuje většinou kvůli nedbalé a příliš rychlé mluvě, a to hlavně v případech, kdy se samohláska nachází na místě mezi dvěma konsonanty, které jsou tvořeny na přibližně stejném místě (srov. Tamtéž).

Posledním příkladem špatného užití kvality vokálů je vyslovování po některých konsonantech. To se bohužel dostává i do oficiálních projevů veřejných mluvčích, a to především těch, kteří pocházejí z oblasti lašských nářečí (srov. Tamtéž, s. 10).

2.2. Ráz

„Tvrký hlasový začátek, tzv. ráz, je pevnější sevření hlasivek na začátku samohlásky, které se z hlediska sluchové percepce projevuje jako zřetelnější oddělení samohlásky od předcházející slabiky. Je-li ráz tvořen přirozeně, bez křečovitého sevření v hrtanu, hlasivkám neškodí (jak bylo dříve tradováno). Způsob používání rázu patří k obecným charakteristikám konkrétního jazyka“ (Palková, 1994, s. 11).

V českém jazyce je používán před vokály na začátku slova či uvnitř po předponě a také po reálné pauze (srov. Tamtéž).

Vyslovení rázu se odvíjí od znělosti konsonantu před vokálem. Pokud se na tomto místě nachází párová souhláska, je třeba vyslovit ji nezněle. Jsou ovšem i případy, kdy je možné ráz zcela vypustit. Děje se tak převážně tehdy, když vokálu předchází na hranici předpony nebo jednoslabičné předložky souhláska znělá, nebo když je první slovo ze dvou zakončeno na neznělou párovou souhlásku (srov. Tamtéž, s. 13).

2.3. Konsonanty

Inventář češtiny čítá dvacet sedm konsonantů. Z cizích slov do něj pronikají také fonémy [ʒ] a [ʒ̣]. Jako zcela okrajové se jeví [g] a [f]. Souhlásky vznikají na rozdíl od vokálů tím, že v cestě výdechovému proudu se utvoří překážka. Při jejich trvání či zrušení pak vzniká šum, který identifikujeme jako souhlásku. Podle místa a způsobu vzniku překážek při výslovnosti můžeme rozlišovat několik konsonantických skupin (srov. Krčmová, 2008, s. 141).

Podle místa artikulace rozlišujeme v českém fonetickém systému tyto skupiny souhlásek (srov. Tamtéž, s. 142):

- Labiální (retné) – tvořeny na rtech; dále se dělí na bilabiální (obouretné) [b], [p], [m] a labiodentální (retozubné) [f], [v], [m]
- Alveolární (dásňové) – tvořeny přehradou na patře, která se nachází u kořenů řezáků; dělíme na prealveolární (předodásňové) [t], [d], [n], [s], [z], [c], [ʒ], [ř], [ṛ̌], [l], [r] a postalveolární (zadodásňové) [š], [ž], [č], [ẓ̌]
- Palatální (středopatrové) – tvoří se na tvrdém patře, [tʃ], [dʃ], [ň], [j]
- Velární (zádopatrové) – tvoří se na měkkém patře, [k], [g], [ŋ], [x], [ɣ]
- Laryngální (hrtanové) – místem tvoření jsou zde hlasivky, latinsky glottis, proto se těmto konsonantům někdy říká i glottální, [h], [ʔ]

Dalším dělením, které můžeme na české konsonanty uplatnit, je podle způsobu, jímž je překážka utvořena (srov. Tamtéž):

- Okluzivy (závěrové) – [p], [b], [m], [ŋ], [t], [d], [n], [tʃ], [dʃ], [ň], [k], [g], [ŋ], [ʔ]
- Semiokluzivy (polozávěrové) – [c], [ʒ], [č], [ẓ̌]
- Konstruktivy (úžínové) – středové - [f], [v], [s], [z], [š], [ž], [j], [x], [ɣ], [h], laterální - [l], vibranty - [r], [ř]

Je časté, že vedle sebe stojí dvě stejné souhlásky, což může vést k jejich splnutí. Existuje několik verzí použití stejných konsonantů vedle sebe. Uvnitř slova vyžaduje norma výslovnost zdvojenou, je-li důležitá pro odlišení významu a v imperativních tvarech sloves první osoby plurálu, zakončených na *-me*. Na hranici dvou slov je tomu tak vždy (srov. Palková, 1994, s. 14).

Doporučuje se především zdvojená artikulace na hranici složenin. Naopak výslovnost jednoduchá, tedy splnutí obou souhlásek se povoluje, ba přímo doporučuje uvnitř kmene slova nebo na morfologickém švu, který není zřetelně

pociťován. Pakliže v těchto případech vyslovíme zdvojenou souhlásku, je to považováno za hyperkorektní (srov. Tamtéž, s. 15).

Obojí výslovnost je pak možná na zcela zřetelném morfologickém švu. Pokud se totožné konsonanty vyskytují na rozhraní dvou slov, norma vyžaduje vždy výslovnost zdvojenou (srov. Tamtéž).

2.4. Asimilace znělostní

„Hlásky nevystupují v souvislé řeči izolovaně (jen ojediněle některé hlásky tvoří slabiku a ta pak slovo nebo i větu, např. ve funkci spojek a, i nebo citoslovečná věta Ó!), ale určitým způsobem se seskupují a navzájem na sebe působí. Vytvářejí tak hlásková spojení v rámci slabiky (tam je styk nejtěsnější), ale i přes hranici slabiky“ (Dokulil, 1986, s. 55).

Asimilace neboli spodoba je „vzájemné přizpůsobování realizací fonémů (hlásek) v proudu řeči, opak disimilace. Je důsledkem koartikulace, tj. souvislého vyslovování slabik a přízvukových taktů“ (Karlík, 2002, s. 46).

Asimilace je hláskovou změnou, která se objevuje snad ve všech jazycích a je podmíněna sousedstvím, tudíž je zcela nezpochybnitelná. Při asimilaci znělosti se vedle sebe stojící hlásky hlasově sjednocují takovým způsobem, aby sjednoceně byly buďto znělé nebo neznělé (srov. Hála, 1954, s. 37).

Rozlišujeme asimilaci progresivní a regresivní. U první jmenované rozhoduje vlastnost hlásky první. U regresivní pak naopak znělost hlásky následující (srov. Bachmannová, 2002, s. 46).

„V češtině ovlivňuje poslední párová ve skupině párové hlásky předcházející – říká se tomu spodoba zpětná (asimilace anticipační)“ (Strahl, 1993, s. 59)

V češtině se asimilace projevuje zcela běžně mezi dvěma vnějšími předěly nebo také přes předěl vnější, tedy mezi jednotlivými slovy. Tato změna se objevuje pouze mezi konsonanty párovými, tedy takovými, které mají na fonetické úrovni svou znělou i neznělou realizační variantu, a také [ř] (srov. Krčmová, 2008, s. 184).

Pro hlásky stojící vedle sebe v rámci jednoho slovního celku existuje jasné a zcela závazné pravidlo, které je možné zjednodušeně zapsat takto: $Z+N=NN$, $N+Z=ZZ$. Ze zápisu vyplývá, že druhá hláska ovlivní tu předchozí a změní tak i její znělost. Pravidlo neplatí v případě, že druhou hláskou ve skupině, která asimilaci podléhá, je hláska jedinečná. Pak platí $Z+J=ZJ$, $N+J=NJ$ (srov. Palková, 1994, s. 328).

V češtině se objevuje několik asimilačních zvláštností, a to u fonémů [ř], [v], souhláskového spojení [sh], u jedinečných souhlásek nebo při užívání předložky *s*. V našem fonetickém systému se projevuje také dubletní výslovnost, jež je spisovná, pakliže se vyskytuje mezi slovesným kmenem a imperativní plurálovou koncovkou *-me* (srov. Krčmová, 2008, s. 185).

2.5. Asimilace artikulační

„Méně přípustná je už asimilace artikulační, záležející v otření, oslabení, po případě i vynechání některých hlásek v hláskových seskupeních“ (Hála, 1954, s. 37).

K artikulační asimilaci se vyjadřuje i Krčmová a ta je ještě striktnější, nepřipouští ji v profesionálním projevu vůbec. „Žádná artikulační asimilace není považována za správnou, objeví-li se na rozhraní dvou slov (a to ani ve spojení předložky se jménem)“ (Palková, 1994, s. 332). To znamená, že i v případě, kdy se objevují stejné souhlásky na hranici dvou slov, kodifikaci přikazuje jejich samostatnou výslovnost, splynutí obou hlásek je nepřípustné (srov. Krčmová, 2002, s. 186).

Tato asimilace je zapříčiněna sblíživými se artikulačními pohyby. V češtině se přizpůsobování, které je výsledkem této asimilace, týká hlavně místa a způsobu artikulace (srov. Krčmová, 2008, s. 186).

Změna artikulačního místa je patrná například ve skupině *n + k*, *g*, kdy ve výsledku slyšíme velární [ŋ] a *m + v*, kdy vzniká retozubné [m]. Jako tuto asimilaci označujeme také změnu, již běžně nazýváme „měkčení“. Tj. změna alveolárních hlásek *t*, *d*, *n* vlivem sousedních palatálních okluziv. Tento jev je fakultativní a vyskytuje se pouze v místech předělu (srov. Tamtéž).

Artikulační asimilace se projevuje také ve změně způsobu artikulace. Nejčastěji mezi závěrovými a úžinovými alveolárami, jejichž výsledkem je vyslovení afrikát. V několika málo případech tento jev pronikl i do písma (srov. Tamtéž).

2.6. Zjednodušení souhláskových skupin

Kvůli asimilaci je často zjednodušena celá hlásková skupina takovým způsobem, že je některá z hlásek zcela vypuštěna a nevyslovena, jinými slovy dochází k tzv. elizi. To můžeme pozorovat v nespisovné češtině zcela běžně, ovšem v té spisovné je jen několik případů, kdy je to ortoepickými pravidly povoleno (srov. Krčmová, 2008, s. 189).

Kodifikace povoluje zjednodušování skupin složených ze tří hlásek, *-zšť*, *-sšť*, *-ššť*, *-řšť*, které jsou vysloveny pouze jako dvě, dále v případech, kdy na začátku slova stojí *-dž*, jenž je nahrazeno [ž] (srov. Tamtéž).

Umožněno je i vypuštění hlásky *j* v pozici prvního písmene slova, ve všech tvarech slovesa *být*, ovšem pouze v případech, kdy má existenční význam nebo stojí na začátku věty, a hlásky *v*, jestliže je součástí prefixu *-vz* a nemá funkci rozlišit význam (srov. Tamtéž).

3. Suprasegmentální rovina

3.1. Mluvní tempo

„Proměnlivost tempa patří k prostředkům časového členění. Podílí se na vzniku segmentace na jednotky souvislé řeči. Představuje také jednu ze zvukových kvalit, které vedou ke vzniku příznakových (např. emocionálně zabarvených) forem výpovědi“ (Palková, 1994, s. 317).

Po několikerém srovnávání bylo zjištěno, že existuje „osobní“ tempo, které udává průměrnou rychlost řeči odpovídající konkrétnímu člověku. Objevují se i výzkumy, z nichž vyplývá, že mluvčí každého jazyka disponuje jiným tempem. V oblasti českého jazyka bylo provedeno několik analýz mluvního tempa. Například Romportl udává mluvní tempo přijatelné v rozmezí 2,58 – 4,83 slabik za sekundu, Štěpánková pak 2,21 – 4,21 slabik za sekundu a Sedláková 1,84 – 3,88 slabik za sekundu. Já se přikláním především k výzkumu Bartoškovu, který se zaměřil právě na zkoumání projevů rozhlasových moderátorů, přičemž zohlednil také čtené projevy. Hodnoty jím udávané ze přijatelné jsou minimálně 3,33 slabik za sekundu a maximálně 6,67 slabik za sekundu (srov. Palková, 1994, s. 318).

3.2. Intonace

„Základem intonace je průběh výšky tónu ve větě nebo její části, tj. melodické změny hlasu, které uživatel jazyka hodnotí jako součást výpovědi (nebo její části). Intonace se řadí mezi univerzální charakteristiky struktury jazyka a ve všech jazycích, včetně jazyků tónových je jí využito k vyjadřování určitých gramatických syntaktických funkcí“ (Palková, 1994, s. 160).

Větná intonace se užívá k rozlišování různé komunikativní platnosti větných celků. Konkrétní typ intonace tak odpovídá také konkrétnímu typu věty, dokážeme díky ní tak odlišit otázku, výpověď ukončenou i neukončenou atd. (srov. Tamtéž).

Pojem kadence, který v souvislosti s intonací vyznívá jako velmi důležitý, má hned několik možných definic. Palková vymezuje kadenci takto: „Je to nejmenší abstraktní melodické schéma, které se v souvislém průběhu intonace při popisu vyčleňuje. Pro stanovení kadencí je podstatnou vlastností jejich zvuková jednoduchost a způsob, jak v intonačním průběhu určujeme některou z jejich hranic.“ (Tamtéž) Já budu pracovat s pojetím, jež bere kadenci jako zvukově popisné schéma. To říká, že kadence je charakterizována zvukovými vlastnostmi, díky kterým se mění výška tónu, jež pak udává směr. Rozlišujeme kadenci stoupavou, klesavou a rovnou. V mé práci užívám odpovídajících termínů antikadence, kadence a polokadence (srov. Tamtéž).

Kadence je typická melodií, která klesá a odkazuje k citové neutrálnosti. Je užívána ve větách oznamovacích či rozkazovacích. Antikadence je realizována v otázkách a hlas při jejím tvoření stoupá. Polokadence je typická pro neukončenou výpověď a stejně jako kadence je citově neutrální. Hlas většinou neklesá, spíše naopak (srov. Krčmová, 2008, s. 169).

3.3. Členění výpovědi

Souvislou řeč rozdělujeme pomocí pauz a větné intonace. O rozdělení zvukové roviny můžeme s jistotou říci, že neodpovídá členění psaného textu (srov. Krčmová, 2008, s. 206). Vyšší jednotky mluveného jazyka jsou uzavřeny nejen zvukově, ale i významově. Zde vydělujeme promluvu, výpověď, výpovědní úsek (srov. Tamtéž, s. 83).

Promluva je jasně ohraničena z obou stran absolutními pauzami. Jednoduše ji poznáme také díky tomu, že je pronesena pouze jedním jediným mluvčím a je sjednocena tématem, obsahem a formou (srov. Tamtéž, s. 84).

Výpověď je součástí promluvy, ale co do rozsahu je kratší. Je charakterizována pomocí větné intonace a ohraničení relativními pauzami (srov. Tamtéž).

Výpovědní úsek je součástí výpovědi, ovšem ne každé. Především kratší výpovědi se již dále nedělí na úseky. V tomto případě je výpovědní úsek odlišen nádechovými pauzami. Vše se odvíjí od obsahu, na kterém je představené dělení závislé. Výpovědní úsek je nejmenší jednotkou, která disponuje korespondencí mezi zvukovým a významovým členěním promluvy (srov. Tamtéž).

4. Vady výslovnosti

„Ve veřejných mluvených projevech si uvědomujeme především vady nejnápadnější, které postihují hlavně české souhlásky kmitavé *r* a zvláště pak českou souhlásku *ř* (vadnému *ř* se v odborné literatuře říká rotacismus bohemicus).“ (Hůrková-Novotná, 1985, s. 88)

Existuje mnoho druhů porušeného *r* a *ř*, kterému se lidově říká „ráčkování“. Další nejčastější vadou je špatná výslovnost sykavek, tedy *s*, *z*, *c*, *š*, *ž*, *č*, *šť*. Ta je velmi nápadná a na první poslech zjevně slyšitelná. Ne vždy je tato špatná výslovnost způsobena vadnou artikulací, někdy je zapříčiněna pouze nadměrně silným vyslovováním, což je o to horší, pakliže takto mluví někdo u mikrofonu, který ještě zesílí každou drobnou odchylku, kterou bychom pouhým uchem při běžném hovoru třeba ani nezaregistrovali (srov. Tamtéž, s. 89).

5. Transkripce

„V řadě případů (půjde-li o zachycení zvukové podoby např. nářečního projevu, záznam výslovnosti cizího jazyka) potřebujeme zaznamenat zvukovou stránku jazyka v grafické podobě. Normální pravopis nevyjadřuje zvukové kvality jednoznačně (i když tomu tak není ve všech jazycích stejně)“ (Romportl, 1985, s. 6).

„Fonetická transkripce je takový způsob zápisu zvukové formy jazyka, v němž je splněn jednoznačný vztah mezi zvukovým segmentem a grafickou značkou. Každá jednotka roviny zvukové (hláska) je zapisována vždy stejnou grafickou značkou a každá grafická značka označuje vždy stejnou zvukovou jednotku. V transkripci je zvuková rovina určujícím východiskem. Soustavu značek volíme tak, aby byly vystiženy všechny varianty zvukových segmentů, které pro svůj popis potřebujeme“ (Palková, 1994, s. 36)

Český pravopis nefunguje na základě fonetické zásady. Uplatňuje se v něm morfologický systém, tzn. slova se často píšou stejně, liší se ovšem ve výslovnosti. Dále je využíván i systém historický neboli etymologický (srov. Romportl, 1985, s. 7).

Pro fonetickou transkripci se ukázalo potřebné vytvořit specifický ucelený mezinárodní systém, kterým by se mohli řídit všichni. Proto byla vytvořena mezinárodní fonetická transkripce, která vznikla pod vedením *Mezinárodní fonetické asociace*. Užívá se pro ni hned dvou označení. API podle francouzského označení

„Association Phonétique Internationale“ nebo IPA z anglického „International Phonetic Association“ (srov. Tamtéž, s. 8).

PRAKTICKÁ ČÁST

1. Zaměření

Cílem této práce je analyzovat mluvní projevy moderátorů rozhlasových stanic, jež jsou situovány na severní Moravě a porovnat je s ortoepickými pravidly češtiny. Zjistit, do jaké míry jsou normy dodržovány a naopak porušovány a následně vyvodit, zda je spolehlivé pokládat tyto moderátory za řečové vzory. Při práci jsem se opírala především o ortoepická pravidla, sepsané Zdenou Palkovou v publikaci *Fonetika a fonologie češtiny*³ z roku 1994. Jako další předloha pro vlastní práci sloužila dvě vydání periodika *Čeština doma a ve světě*⁴ z let 2001 a 2008, jež byly věnovány stejnému tématu jako má bakalářská práce.

Mluva profesionálů pracujících v médiích odráží úroveň jazyka, proto si myslím, že by tito měli disponovat znalostmi pravidel ortoepie a především je dodržovat. Pakliže tyto dva body dodržují, mohou být považováni za řečové vzory, jak jsem již zmínila výše.

Mezi mnou vybranými rádiovými stanicemi jsou Kiss Morava, Hitrádio Orion, Čas Rock a jediným zástupcem veřejnoprávního média je Český rozhlas Ostrava.

Při zpracování tématu jsem se zaměřila především na rozbor vokálů. Na jejich kvantitu, a to jak redukci dlouhých, která je v této oblasti očekávatelná, tak i prodloužení krátkých samohlásek. Dále pak také na výslovnost konsonantů, jejich vypouštění na začátku slov či uprostřed, splývání dvou stejných vedle sebe a na asimilaci znělostní i artikulační.

V suprasegmentální rovině jsem se zaměřila především na mluvní tempo, které jsem počítala každému moderátorovi zvlášť, abych jej mohla porovnat s hodnotami, které čeští lingvisté považují za úměrné projevu v médiích. Dále jsem se zaměřila na intonaci užívanou v jednotlivých výpovědích a také na členění výpovědi, tedy do jaké míry dodržují užívání pauz mezi jednotlivými výpovědními úseky.

---

³ Palková, Z.: *Fonetika a fonologie češtiny*. Praha: Karolinum, 1994. 366 s.

⁴ *Čeština doma a ve světě*. Praha: Filozofická fakulta UK v Praze, 1993-2008.

2. Postup při analýze

2.1. Nahrávky

Audionahrávky jsem získala dvojím způsobem. Stanice Kiss Morava a Hitrádio Orion, respektive jejich programoví ředitelé Vít Goršanov a Miroslav Pelegrin mi na vyžádání poskytli nahrávky svých pořadů ve formátu mp3 k analýze sami. Pro nahrávání pořadů ze stanic Český rozhlas Ostrava a Čas Rock jsem použila program Audio Record Wizard, jehož zkušební verze je volně ke stažení na internetu. Po shromáždění všech nahrávek, jsem každou upravila v programu Audacity, kde jsem vystříhala vše, co se netýkalo mé analýzy, tedy hudbu, reklamy, živé vstupy redaktorů z terénu a rozhovory s posluchači. Ze všech stanic jsem přepisovala a analýze podrobila zhruba hodinový blok vysílání.

2.2. Zpracování

Nahrávky jsem zpracovala také do formy fonetické transkripce. Tu jsem prováděla podle zásad mezinárodní fonetické transkripce IPA (International Phonetic Association), která využívá latinku s doplněním znaků pro hlásky, jimž nepřísluší odpovídající písmeno. Každá hláska musí být vždy zaznačena stejným grafickým znakem. Další zásada, jež pro tuto transkripci platí, je ta, že každému zvuku odpovídá jeden symbol, což ji tak řadí mezi systémy syntetické (srov. Krčmová, 2008, s. 20).

Kromě písmen abecedy, která jsou běžně užívána v psané formě jazyka pro české hlásky, je užito i několik grafických znaků speciálně vytvořených pro fonetickou transkripci. Jsou jimi

ɳ – zadopatrové (velární) *n*, v hláskové skupině *-nk* nebo *-ng*

ʒ – znělé *c*, výslovnost psaného *-dz*

ʒ̥ – znělé *č*, výslovnost psaného *-dž*

ɥ - znělé *ch*, výslovnost *ch* před znělým párovým konsonantem

ɱ - retozubné (labiodentální) *m*, v hláskové skupině *-mf* nebo *-mv*

x – souhláska *ch*, běžné české *ch*, jež je spřežkou, kterých se v transkripci neužívá

ʔ – ráz

ɺ, ɻ – slabikotvorné *l* a *r*,

ʀ̥ – neznělé *ř*, hláska *ř* před pauzou nebo sousedící s neznělým konsonantem

3. Moderátoři

Soustředila jsem se na to, abych vybírala zaměstnance rozhlasového vysílání tak, aby výsledná skupina byla vyrovnaná jak genderově, tak počtem. To znamená dvojici muž a žena z každé stanice. Z týmu rádia Kiss Morava jsem vybrala moderátory ranního vysílání, tedy Oldřicha Gbelce a Zuzanu Střechovou. Hitrádio Orion zastupují Michal Krusberský a Magdalena Otáhalová, taktéž moderátoři ranního vysílání. Za stanici Čas Rock jsou podrobeni zkoumání Jiří Basta z ranní show a moderátorka, která jej za mikrofonem střídá pro svůj polední blok, Hana Outratová. Z Českého rozhlasu Ostrava jsem vybrala Petra Janošece a Kateřinu Huberovou. Pro jejich identifikaci a snadnější rozlišení v příkladech užitých v této praktické části, používám jejich iniciály, umístěné vždy za závorkou.

4. Analýza nečtených projevů

4.1. Kiss Morava

Kiss Morava je jednou ze sedmi stanic skupiny rádií Kiss a jejich studio je umístěno v Ostravě – Zábřehu. Tato komerční stanice přes den vysílá několik vlastních pořadů, přičemž žádný není prvoplánově diskusní, všechny se věnují hudbě a jednotlivé vstupy představují buď rozhovory mezi moderátory, nebo pouze hudební komentář. V průběhu dne jsou vysílány také zprávy, počasí a různé soutěže. Středem pozornosti mé analýzy jsou moderátoři ranní show s názvem „Ranní šejkr“ Oldřich Gbelec a Zuzana Střechová.

4.1.1. Vokály

Analýzu jsem započala zkoumáním vokálů. Přesto, že profesionální mluvčí by měli mít mluvu neutrální, očištěnou od veškerých nářečních vlivů, zjistila jsem se, že pro moderátory této komerční stanice to úplně neplatí. U mluvčích pocházejících ze severní Moravy a Slezska je běžně možné pozorovat výraznou redukci vokálů. U mnou zkoumaných moderátorů tomu tak bylo také, avšak jen několikrát. Překvapivě se tento jev objevuje spíše výjimečně.

[já + sem třeba bila na jednom živém koncertu ?a mislim že nič lepšího **neni** ↓] zs

[?oldo + si už **stari** ↓] zs

[**živi** koncert ↑ já mislím že fšexni koncerti jsou **dicki** naživo_né ↑] og

[čoveče to je **nejlevnější** hodinový hotel k + erí + sem viděl jako →] og

Naopak velmi nečekaně působí prodlužování krátkých vokálů. To se vyskytuje v mnohem větší míře, ale tento fakt připisuji spíše tempu, které je velmi rychlé, což pak ovlivňuje nedostatečnou formulaci pronášených slov na úkor pravidelné pauzy. V důsledku je prodloužen vokál na konci slova, čímž je umožněno získání většího množství času. Je možné, že se takto snaží vyplnit čas, který je mu dán a tak zcela nevědomě protahuje, aby ve vysílání nebyly mezery. Nutno podotknout, že v obou zmíněných odchylkách od výslovnostní normy vokálů chybují oba moderátoři stejně.

[?a taki ?oldu raňí šejkr na kiz **morava:** →] og

[koncertex sem **bi:l** → vječinou̯ teda vážné hudbi tagže tam se moc **neskanduje:** →] og

[tiz bil na vážné **hudbě:** ↑] zs

[já + sem to tetka mislela trošku jinak **protože: jedno:** brické rádio tak trošku řeklo ↓] zs

4.1.2. Ráz

Tvrký hlasový začátek neboli ráz se v češtině realizuje zejména před vokály, a to buď na začátku slova, nebo uprostřed po předponě. Jeho výskyt je fakultativní, až na situaci, kdy se nachází po pauze, zde jej umístíme automaticky a nechybujeme v tom.

Kodifikace nám káže umístit ráz vždy po neslabičných předložkách. Doporučena je pouze po nepřízvučném jednoslabičném slově a mezi dvěma vokály na hranici předložky či předpony. Ráz ovlivňuje předchozí párovou souhlásku, a to tak, že se tato stává neznělou. Je ovšem povoleno také ráz vypustit, díky čemuž pak hláska zůstane znělou, stojí-li na hranici předpony nebo jednoslabičné přízvučné předložky. Vypustíme-li ráz na hranici dvou slov, stává se předchozí hláska neznělou (srov. Palková, 1994. s. 326).

[madonu teď **uš** nehrajem + žejo ↓] og

[vizívali ho **g_oslavám** nó a pak →] og

[koncert je bu + to f praze **anebo** v bratislavje →] zs

[fsaďím se že **ostrava** ↑] zs

4.1.3. Konsonanty

Spojení dvou stejných hlásek, jež stojí vedle sebe, má specifická pravidla. Existují případy, kdy je přípustná zjednodušená výslovnost jako například u stejných konsonantů vyskytujících se v kmeni slova, ovšem v jiných situacích jsou pravidla striktnější. A to především tehdy, když chybovali moderátoři rádia Kiss Morava. Konali tak sice jen ojediněle, ovšem i to je považováno za nesprávné. Je totiž proti ortoepickým pravidlům, aby se dvě hlásky stojící na rozhraní dvou slov vyslovovaly zjednodušeně jako jedna. Tento jev opět připisují rychlé mluvě, v níž je jednoduché vypustit pauzu a dvě slova spojit v jedno.

[je šes + hoďin k tomu **sedum_minut** →] og

[je šes + hoďin k tomu třicet **?osum_minut** →] og

[já **bix_xtěla** se + menovat miloslav ↓] zs

U moderátorky Střechové shledávám značně rušivým elementem její řečovou vadu, jež se projevuje špatnou výslovností sykavek. Řekla bych, že trpí utlumením ostrosti, které se již blíží šišlání. K tomu dochází pravděpodobně kvůli tomu, že jazyk je stavěn do takové polohy, ve které brání výdechovému proudu rozrazit se o hrany řezáků. Jedná se o problém upozorňující sám na sebe již při prvním poslechu, a který je rozpoznatelný i pro ortoepii neznalého posluchače.

4.1.4. Asimilace

Při zkoumání výslovnosti konsonantů se soustředíme na asimilaci znělostní i artikulační. V češtině máme několik párových souhlásek. Jedná se vždy o dvojici, jež je tvořena hláskou znělou (uskutečněna s užitím hlasu) a neznělou (hlas při artikulaci chybí). Dvě takovéto souhlásky stojící vedle sebe se vzájemně ovlivňují.

Asimilace znělosti je nejrozšířenější hlásková změna, vyskytující se v českém jazyce. Považujeme ji také za nejzřetelnější změnu, neboť český pravopis ji nebere v úvahu a zachycuje pouze původní morfologické složení slova (srov. Palková, 1994, s. 16).

Oba mluvčí chybovali hlavně v jednom případě. Vyslovují párovou souhlásku na konci slova před následující jedinečnou jako znělou.

[mislím že **niž lepšího** neni ↓] zs

[**tag jako** to ti připadá f pohođe ↑] zs

[?a taki ?oldu raňí šejkr na **kiz moravá** →] zs

[**tag jisté** + sou vjeci které bi se nemněli říkat žejó →] og

Více chybování se objevuje v asimilaci artikulační. Ta netvoří rozdíly v zapojení či vynechání hlasu při vyslovování, ale ovlivňuje artikulaci samotnou. Jedná se hlavně o místo nebo způsob tvoření. V češtině nepovažujeme žádnou z artikulačních změn na rozhraní dvou slov za spisovnou, uprostřed slov je tomu různě.

Moderátoři si rádi zjednodušují výslovnost hláskových skupin *c+t*. Tyto dvě hlásky bývají často nahrazeny [st], ovšem v jednom případě se Gbelc dopustil i výslovnosti [zt].

[jé **šes**+ hoďin **patnást** minut →] zs

[**šes**+ hoďin k tomu ?**osumnázt** →] og

Zjednodušení se objevuje například i u hláskové skupiny *kt*, jež se objevuje ve frekventovaném slově *který*, a všech jeho tvarech, ovšem je až překvapivé, že si na to mluvčí dávají pozor. V transkribovaném úseku se vypuštění *t* objevilo jen jednou u Gbelce.

[s tím klobočkem **k**+**erá** ne?ustále d'elá] og

Jedním z nejčastěji se vyskytujících slov v češtině, je bezesporu sloveso *být* a všechny jeho tvary. Hovoříme-li o nesprávné výslovnosti, jež se objevuje ve veřejných projevech v médiích, máme na mysli jeho tvary - *jsem, jsi, jsme, jste, jsou*. Česká ortoepická pravidla umožňují výslovnost bez *j*, ovšem pouze v případě, kdy je verbum součástí složeného tvaru. V ostatních případech je tato varianta výslovnosti nepřijatelná. Zachovává se tedy ve větách, kde nese význam existenční a je na něj kladen jistý důraz také vždy na začátku věty. Z námi vybrané a zkoumané dvojice se více chyb dopustil Gbelec, ovšem ani jeho kolegyni se artikulační nepřesnosti nevyhýbají.

[+sem xod'ící encyklopedije →] og

[jes + li sem v limitú nad limitú →] og

[za deset minut +sme spátki ↓] og

Rychlá mluva a výslovnostní nedbalost mají za následek časté vypouštění hlásek. Děje se tak především ve slovech, u nichž se tyto tendence zaznamenávají spíše v běžné hovorové neoficiální mluvě. Moderátoři by se tohoto měli zcela vyvarovat a zbavit se návyků z mimorádiové komunikace, ovšem je tomu přesně naopak. Elize, tedy vypouštění hlásky ve slově se uskutečňuje několika způsoby. Jednak často ve slovesech, kdy je vypuštěn tvarotvorný sufix, jednak na začátku slov, hlavně ve spojení *vžd-*, *dn-* nebo uprostřed, kde se jedná pokaždé o jinou hláskovou skupinu. Podle Krčmové je vypouštění hlásek uvnitř slova jev běžný, ne však kultivovaný. (Krčmová, 2008, s. 91) V tomto ohledu se Gbelec jeví jako mluvčí, s menším důrazem na preciznost.

[mi uš tě prostě **nehrajem** +] zs

[gdi možná +**neska** nebo někteří jiní] og

[fšexni koncerti jsou +**dicki** naživo né] og

[živi koncert já mislím že fšexni koncerti jsou +**dicki** naživo_né ↑] og

[koncert je **bu + to** f praze] zs

[č + oveče to je nejlevnější hodinový hotel] og

[tak vibereme si ň + áké nejlepší s toho] zs

[jes + li + ste tu vazbu navázali] og

4.1.5. Mluvní tempo

Podle Lotka závisí individuální mluvní tempo na několika faktorech. Například je závislé na obsahu sdělení, věku a zkušenostech mluvčího, počtu pauz a jejich délce, nebo také na pestrosti slovníku užitého mluvčím v projevu. Slova, která jsou totiž často opakována, jsou také vyslovována rychleji (srov. Lotko, 2009, s. 68).

V televizi, tedy v médiu, kde divák na mluvčího vidí, konkrétně jeho ústa, je malou výhodou především to, že člověk může odezírat ze rtů alespoň z malé části, a projev se tak pro něj jeví srozumitelnější. V rádiu tomu tak není, a to by si mluvčí měli uvědomit. Posлуhači se spoléhají pouze na zvuk, který k nim přichází a nemohou si ověřit své možné domněnky pohledem na ústa při artikulaci.

Moderátorka Střechová disponuje mluvním tempem 6,4 slabik za sekundu, což je sice ještě pod hranicí maxima nastavené Bartoškem, ovšem u ostatních již tato hodnota maximum přesahuje. Například Palková udává jako průměr 4,89 slabik za sekundu. Moderátorčina mluva je tedy poněkud rychlá, což zapříčiňuje špatnou srozumitelnost. Její kolega Gbelec má tempo nižší, a to 5,2 slabik za sekundu, avšak i přesto pro něj platí totéž co pro Střechovou. Oběma bych doporučila výrazné zpomalení, díky němuž by ubylo zbytečných chyb, kterých se ve výslovnosti dopouštějí.

4.1.6. Intonace

Užívání intonace analyzované dvojice není zcela ideální. Frekventovaně se oba dopouštějí umístování polokadence na závěr výpovědi, tedy na místo, jež je přisouzeno kadenci. Dále se objevuje nahrazení antikadence ve zjišťovacích otázkách opět polokadencí. Rychlé mluvní tempo u obou vyvolává delší výpovědní úseky, ve kterých jakákoliv intonace chybí, tudíž se neobjevují ani pauzy a celkově výpověď vyznívá jako nesrozumitelná a monotónní.

[je šes+ hođin k tomu sedum_minut máme ?úterí sedumnáctého ?února ?a vi poslouxáte zúsku ↑ /] zs

[tak vibereme si náké nejlepší s toho → /] zs

[za prvé smňe nepřekvapila: → / protože ot tebe +sem to čekal ti hade → /] og

[mi taki nehrajem+ goťáka žejo: → /] og

4.1.7. Členění výpovědi

Členění výpovědních úseků není u obou mluvčích zrovna adekvátní. Mají problém s tím, že ve svých promluvách nedělají tolik pauz, jak norma požaduje. Rychlé tempo jim mnohdy znemožňuje i pauzy pro nádech, což způsobuje dlouhé nepřerušované mluvní úseky, jejichž srozumitelnost a přehlednost je tímto narušena.

[já **bix_xtěla** se +**menovat** miloslav protože podle fšeho toto jméno xarakterizuje laskavost dobrota příjemné vistupování **a:** pří ?ařtomaticki gdo je miloslav tak **sé** krásně jakobi vipadá ↓] zs

[taki **dneška** se těšte na to že tento gúgl jako ?olda vám prozradí třeba jag **získa+** lístki na kejti peri →] zs

4.2. Hitrádio Orion

I nadále se budu věnovat analýze stanice, která je severomoravskou pobočkou celorepublikové sítě rádií sdružených pod názvem Hitrádio. Vybrala jsem moderátorku ranní show „Dobré ráno“ Magdalenu Otáhalovou a moderátora následujícího bloku „Hezké dopoledne“ Michala Krusberského.

4.2.1. Vokály

Je chvályhodné, že ani jeden z dvojice se nedopouští krácení dlouhých vokálů. Takovýto přestupek se objevil pouze jednou u Krusberského.

[no to se **neřivim** ↓] mk

Naopak prodloužení samohlásek způsobuje oběma podstatně větší problémy. Většinou se jedná o vokál stojící v pozici koncovky, a to ve slovech, jež jsou

zpravidla ve výpovědi umístěny na konci nebo před nádechovou pauzou. Mluvčí tak místo toho, aby mezi slova umístil pauzu okamžitě, vysloví souhlásku dlouze, čímž vyzíská čas pro přemýšlení nad dalšími slovy.

[jak to bude vypadat na **obloze**: mrkneme se →] mo

[v beskidex a jeseňíkax ?ot tří do **sedmi**: ↓] mo

[?ale teď už se mi dostala hluboko pot **kúži**: →] mk

[?a když už + sme u **toho**: →] mk

4.2.2. Ráz

Otáhalová se jeví jako téměř bezchybná v užívání rázu před vokály. Naopak její kolega porušil ortoepická pravidla mnohokrát. Ač Palková tvrdí, že lidé nechybují v případech, kdy se vokál objevuje po pauze, tento mluvčí toto pravidlo nepotvrzuje. Tvrdý hlasový začátek vypouští i před spojkami a předložkami *a, i, u, ale, už* a to i v případech, kdy předcházející slovo končí párovou souhláskou, která je vyslovena nezněle. Velmi často spojuje slova *no* a *ale*, respektive *a* v jeden výraz, ve kterém schází ráz.

[z dalšími **informacemi už** je tadi pavel navrátil ↓] mk

[tagže fcelku zbitečná **investice** ↓] mk

[zítra bude ještě lépe skorojasno **aš** polojasno **a** teploti →] mk

4.2.3. Konsonanty

Stejně jako na stanici Kiss Morava, i na Orionu se moderátoři dopouštějí jedné zásadní chyby – spojují konsonanty na hranicích dvou slov, které pak vyznívají jako jeden jediný výraz. Toto porušení pravidel znesnadňuje srozumitelnost textu. U každého mluvčího se jednou vyskytlo takto chybné vyslovení, a to ve spojení číslovky zakončené na *-ct* se *stupni*. Celkově se Krusberský oproti své kolegyni zmýlil v dvojnásobném počtu případů.

[?aš **třinás_stupňů** v beskidex a jeseňíkax →] mo

[čtíři minuti po šesté **váz_zdraví** magda ?otáhalová →] mo

[kdibiste si hned ráno třeba xtěli **vzíd_dovolenou** →] mk

[**jedenást** aš **čtrnás_stupňů** celzija ↓] mk

Dalším sledovaným jevem je vypouštění hlásek. V různých tvarech sloves *jít, být*, stejně jako substantiv *jméno* a *příjmení*, je často vynechána hláska *j* na začátku, respektive uprostřed slova. Chybuje se také ve slovech *nějaký, takhle* a v mnoha jiných.

[takové **+sou** ?aktuální teploti →] mo

[jestli kouč petr novák vůbec **ň+áké** rande dovolí ↓] mo

[pjet **pří+meňí** ?ode mňe →] mo

[?a: teď uš se **+deme** podívat →] mk

[nebudu vás **tak+le** po deváté hodíne rosptilovat →] mk

4.2.4. Asimilace

Asimilace znělostní se projevuje u obou mluvčích hned několika změnami hlásek na rozhraní dvou slov. Jednak je porušována znělost hlásky na konci slova před dalším slovem, začínajícím hláskou neznělou. Chybuje se i v přesně opačném případě, tedy objevuje se nahrazení výslovnosti znělé souhlásky před slovem začínajícím taktéž hláskou znělou. Před hláskou jedinečnou nebo před vokálem je nutno vyslovit předchozí konsonant nezněle. I v tomto případě pravidlo není dodržováno.

[tam bráňí f provozu **jinag** je klit →] mo

[**teť** zrovna toho času ve fsetíne ↓] mo

[?u nás na **hidrádiju** orijon ↓] mk

[**jinag** nemáš šanci ↓] mk

Artikulační asimilace je jednoznačně více zastoupena u mužského mluvčího. Několikrát se v jeho výpovědích vyskytuje slovo *ženské* v různých pádech a vždy je zjednodušená hlásková skupina *sn* a nahrazena výslovností [c]. Tato nesprávná artikulace náleží do obecné češtiny. Proti kodifikaci je i výslovnost číslovek zakončených hláskovou skupinou *-ct*, která je nahrazena [st].

[kromě **ženckíx** tadi bilo docela spousta xlapů] mk

[?on normálně napsal fšem **ženckím** →] mk

[**jedenást** aš **čtrnás**_stupňů celzija ↓] mk

[s toho **čtiřicečest** procent ↓] mk

Co se týká asimilace, přestupkům v rámci znělostní se dopouští častěji Otáhalová, naopak její rádiový kolega chybuje více v rámci asimilace artikulační.

4.2.5. Mluvní tempo

Mluvní tempo Magdaleny Otáhalové se pohybuje okolo 5,1 slabik za sekundu, přesto na mě působí lépe než předchozí dvojice, což přisuzuji většímu množství pauz a výraznějšímu členění výpovědi. Její kolega dosahuje tempa 5,9 slabik za sekundu. Oba se tedy vměstňají do maxima, určeného Bartoškem, který je, jak už jsme zmínila výše, nejdůležitější v pokládání hranice snesitelnosti mluvního tempa.

4.2.6. Intonace

I u této dvojice se vyskytuje špatná intonace. Většinou se jedná o nahrazení kadence na konci věty polokadencí. Moderátoři tedy neklesají hlasem, a tak posluchač nabývá dojmu, že výpověď nekončí. Co je jistě zajímavé, antikadence je užita pouze třikrát ve všech nahrávkách obou mluvčích. To znamená, že i v případech, kdy pokládají otázku některému z externích pracovníků mimo rádio či přítomnému kolegovi, například moderátorovi zpravodajství, nezvedají hlas tak, jak by měli.

[jak to bude vypadat na obloze: mrkneme se společně za necelé čtyři minuty po bon
žovi ic maj lajf vás zdraví magda otáhalová ?úspěšný start → / dalšího týdne → ///]
mo

[to je fše ↓ / třicet tisíc je ve hře → ///] mo

[no a za chvíli to už si budeme hrát skvělé hity: mandražé tady budou a koukám že ?i
vanesa mej tak heské dopoledne s námi → ///] mk

[co dál se děje zaj + mavého to ví samozřejmě mixhal merenda: → ///] mk

4.2.7. Členění výpovědi

Kdybychom srovnali zaměstnance z rádia Orion s předešlou dvojicí z Kiss Moravy, zjistili bychom, že do svých výpovědí vkomponovávají více pauz, a to především těch krátkých, určených pro nádechy. Ovšem umisťují jí mnohdy špatně, tudíž pak výpověď samotná postrádá smysl a její vyznění je matoucí. Například vedle sebe jsou ponechány dva výrazy časového určení a pauza je nesmyslně před nimi, viz níže. I zde se sporadicky objevují dlouhé výpovědní úseky bez jediného nádechu.

[hokejsté vítkovic letos f ?ekstralize končí ?o tom více pavel →/ za chvíli teď velmi
krátce na silnici ↓ ///] mo

[vúbež ne: můžete se otočit na boček nebo bít prostě f kanceláři na židliče ?od nás
dostanete pjet pří + meňí na vás je pjet jmen pokud doplníte správně + ste expertem
hidrádija orijon ↓ /] mo

4.3. Čas Rock

Rádio Čas Rock je ostravskou komerční stanicí, která se zaměřuje především na posluchače rockové muziky, jak je z názvu patrné. Pro analýzu jsem vybrala moderátora ranního vysílání „Hrajeme Hrdinům na ranní šichtu! A Basta!“ Jiřího Bastu a moderátorku poledního bloku Hanu Outratovou.

4.3.1. Vokály

Outratová se jeví jako téměř bezchybná, neboť se v jejím projevu objevily pouze čtyři případy porušení délky vokálů, a to dlužení těch krátkých. Její studiový kolega je na tom mnohem hůře. Případů dlužení u něj nalezneme více a jako problém vnímáme také to, že se u něj projevuje severomoravský původ, který slyšíme v krácení samohlásek. Co je u něj překvapivé, je protetické [v], které se objevuje sice jen jednou ve slově *oni*, ale vzhledem k původu mluvčího by tomu tak nemělo být vůbec.

[?i **dneska**: si člověk na ně nostalgicki za + spomíná →] ho

[**něco**: ?ot elis in čejns ↓] ho

[je zcela **určitě**: →] jb

[**třeba**: na rádiu čaz rok →] jb

[tak to bila jasna **jasne tresne stříleňi** →] jb

4.3.2. Ráz

Správné umístování rázu nedělá sledované dvojici žádné větší potíže. Oba porušují tato pravidla pouze sporadicky. Outratová pouze u spojky *a*, ovšem hned několikrát a u předložky *o*. U Basty bych pak okomentovala hlavně vyslovování *no a*, kdy *a* ztrácí ráz a je připojováno k předchozímu slovu.

[doslova **a** do písmene →] ho

[?úplně jinak **a** klidně se přiznat →] ho

[**noa** vi se k tomu budete moci přidat →] jb

[frenkovi **opravdu** podařila →] jb

4.3.3. Konsonanty

U těchto moderátorů téměř nevidíme splývání hlásek na hranici dvou slov, pouze Basta v tomto případě jednou chybuje.

[?úspěšní **stard_do** čtrnáctého týdne] jb

4.3.4. Asimilace

Dle mého soudu Basta nedodrží pravidla pro ovlivňování znělosti hlásek, tedy asimilaci znělostní. Nejčastěji v případech, kdy se na konci slova vyskytuje párová hláska znělá a za ní následuje hláska jedinečná. V této situaci příručka radí, zachovat neznělost, u analyzovaného moderátora ovšem dochází k sonorizaci.

[no **niž** @ je zcela určitě: →] jb

[**vojág** jezďící na koníx →] jb

Artikulační asimilace je porušována pouze jednou. Outratovou, když vyslovuje hláskovou skupinu *-ct* v číslovce jako [st].

[dva tisíce **patnást** →] ho

Co je zcela markantní u obou, je vynechávání souhlásek uprostřed a na začátku slov. Nejčastěji ve slovech *jestli*, *vlastně*, a dalších. Za okomentování jistě stojí Bastova výslovnost zájmena *mně*, kdy zcela vypouští [ň].

[**jes + li** se vižíváte →] ho

[nostalgicki **za + spomíná** při koncertu →] ho

[**m + e** bi tak **zaj + mala** jedna maličkost →] jb

Tvary sloves *být* a *jít* jsou také v pár případech vysloveny mimo ortoepická pravidla, která například káže, že výslovnost *j* se zachovává v těch tvarech slovesa *být*, které mají existenční význam. (srov. Palková, 1994, s. 337). Basta dokonce v jednom případě vyslovuje znělý protějšek hlásky *s*, tedy [z].

[coš + **sou** citrón] ho

[po + **ďme** se podívat] jb

[lek] + **zem** se mnohokrát ↓] jb

4.3.5. Mluvní tempo

Podrobnější zkoumání řečového tempa mě přivedlo k pro mě překvapivému výsledku. Mluví Hana Outratová se mi po celou dobu jevila jako pomalejší, ovšem opak je pravdou, její tempo je 6,2 slabik za sekundu, zatímco Bastovo pouze 5,5 slabik za sekundu. Svůj špatný dojem přisuzuji tomu, že Outratová méně chybuje, je celkově lepší mluvčí v této dvojici, proto posluchači nevadí její rychlé tempo. Opět oba dva spadají do skupiny Bartoška, který povoluje maximální tempo 6,67 za sekundu. Basta se dokonce mírně přiblížil průměru doporučenému Palkovou, tedy 4,89 za sekundu.

4.3.6. Intonace

Antikadence není Outratovou používána tak často, jak by měla. Například hned v prvním analyzovaném promluvovém úseku, který trvá 43 sekund, se objevuje antikadence až na samotném konci, i přesto, že by bylo vhodné ji využít i v průběhu celé výpovědi několikrát. Část této výpovědi, ve které klesání hlasem postrádám, uvádím jako příklad níže. Basta antikadenci používá dostatečně a na místech, na něž patří. V tomto ohledu se mu nedá nic vytýkat, jeho intonace je velmi dobrá.

[/ jestli vistrašil něgdo vás nebo vi někoho → / ?a mňeli +ste s toho strašnou přišernou čurinu → / nebo to můžete ?uxopit ?úplně jinak a klidně se přiznat jes + li se vižíváte v hororex →]

4.3.7. Členění výpovědi

Své promluvvové bloky člení oba moderátoři adekvátně. Pauz je v jejich projevu dostatečné množství, a to těch krátkých pouze pro nádech, i těch delších, kterými jsou odděleny jednotlivé výrazy či sdělení. Celkově působí členění správně a výsledný výraz je tak srozumitelný naprosto bez problému.

4.4. Český rozhlas Ostrava

Český rozhlas je jediným veřejnoprávním rozhlasovým médiem v České republice. Vysílá v osmi celoplošných a třinácti regionálních stanicích, které odpovídají rozdělení státu na kraje. Vybraní mluvčí – Pavel Janořec a Kateřina Huberová, jsou oba moderátory „Dobrého rána“ a „Dobrého poledne“, v jejichž uvádění se spolu s několika dalšími moderátory střídají.

4.4.1. Vokály

Pro ostravskou nářeční oblast tolik typické krácení samohlásek se nevyskytuje v projevu obou mluvčích absolutně vůbec. Naopak dloužení hned několikrát. Stejně, jako v předešlých případech se jedná povětšinou o vokály v koncovkách a pak také běžné dloužení spojky *a*.

[**tedi**: plastických viobrazení krista na kříži →] pj

[za xvíli **se**: vipravíme →] pj

[úderem deváté **co:ž je: za**: kolik ↑] kh

[**?a**: ?o svou ?ekzistenci budou muset nejspíše bojovat →] kh

4.4.2. Ráz

Oběma moderátorům dělá překvapivě velké problémy vyslovení rázu ve slovním spojení *no a*. Při jejich mluvě slyšíme [noa]. Pavel Janořec pak má potíže i s jinými slovy, především spojku *a dost* často připojuje k předešlému slovu, tudíž ji vysloví bez rázu a výsledek je mnohdy matoucí. Přestože název města Ostrava je skloňován v promluvách obou moderátorů velice často, oba ve správné realizaci chybují.

[visílání českého rozhlasu **ostrava** →] pj

[**noa** co divadla →]pj

[fše visvjetlí **a** více prozradí →] pj

[silničáři tam **opravují** přes čtíři kilometri: →] kh

4.4.3. Konsonanty

Velký pozor si oba mluvčí dávají na to, aby vyslovovali stejné hlásky stojící na hranici dvou slov vždy zvlášť. V celém projevu jsme našla pouze jedno nedodržení této zásady, a to u Janošce.

[**sedum_minut** xibí do desáté hodíni →] pj

4.4.4. Asimilace

Porušení pravidel asimilace znělosti je možné slyšet hned v několika případech. Například znělé *ch* ve fonetické transkripci označované [ɣ] by podle kodifikace mělo být vyslovováno pouze v případě, předchází-li znělému konsonantu. Ovšem Janošec jej vyslovuje namísto [x] před spojkou *a*. Oba dva chybují tak, že vyslovují párovou souhlásku na konci slova zněle, ač následující počáteční konsonant sousedního slova je jedinečný či neznělý.

[heskí **posley a** klidné dopoledne →] pj

[**folgroková** muzika bude zase večer →] pl

[budou muset nejspíše **bojovad** nové opxodi ↓] kh

[noa s podrobnostmi bi nás **ted** mňel seznámit →] kh

Porušení asimilace znělosti je pouze jedno jediné, v projevu moderátora Janošce, a to konkrétně v číslovce *čtyři*, kdy jeho neortoepická výslovnost zní [štiři].

[**štiři** minuti po desáté hodíne ↓] pj

Vypuštění hlásek je jako v několika předešlých případech nejproblematictější ve tvarech slovesa *jít*, kde [j] není vyslovováno. V jednom případě bylo vypuštěno i koncové [t], které patrně zaniklo v proudu řeči. Větší množství těchto přestupků má na svědomí Huberová.

[současné **milos + né** drama →] pj

[?osum hod'in **třice +** pjet minut →] kh

[za xvilku **pří + de** do studia →] kh

4.4.5. Mluvní tempo

Řečové tempo obou mluvčích je zcela jednoznačně nejpomalejší ze všech vybraných rozhlasových moderátorů. Rychlost mluvy obou se pohybuje okolo 4,2 slabik za sekundu. To znamená, že jsou dokonce pod průměrem, udaných Zdenou Palkovou, který činí 4,89. S touto hodnotou také zapadají do povoleného limitu všech ostatních, o kterých se Palková ve své publikaci zmiňuje, tedy Romportla, Bartoška, Štěpánkové a Sedlákové.

4.4.6. Intonace

Intonaci Huberové shledávám mnohdy matoucí. Neklesá hlasem po výpovědním úseku, jak by měla. Kdybychom její projev převedli do grafické podoby, měla by klesat hlasem na konci věty, tedy tam, kde je tečka. Huberová ovšem používá polokadenci, tudíž jednotlivá sdělení nedávají smysl a posluchač musí přemýšlet, co vlastně chtěla říci. U Janošce můžeme slyšet něco obdobného. Přestože zcela končí svou výpověď před písní či jiným vstupem, používá polokadenci před absolutní pauzou. Nedává tím tedy signál posluchači, že bude přestávka.

[haviřof skontroluje ?umnělecká díla ve mňestě → / ?uslíšíte kromě jiného s ?úderem deváté co:ž je: za: kolik ↑ / pjet minut ↓] kh

[visvjetlí a více prozradí spolu se svými hosti moderátorka koktejlu ?iva piskalová ?už za malí ?okamžik ↓ / noa pavel janošec přeje heské dopoledne → ///] pj

4.4.7. Členění výpovědi

Po analýzách předchozích stanic je zjevné, že moderátoři českého rozhlasu dělají více nádechových pauz mezi slovy a také podstatně delších. I pauzy mezi jednotlivými slovy, které neslouží k nádechu, jsou delší, což je způsobeno pomalejším mluvním tempem. Ovšem opět, stejně jako v případě intonace, i pauzy jsou občas vkládány na špatné místo. Podle mého názoru jsou až zbytečně časté, například když z obou stran oddělují pouze jedno slovo, respektive spojovací výraz, viz uvedené příklady.

[štíři minuti po desáté hodíne ↓ / máme velký pátek → / třetího dubna →] pj

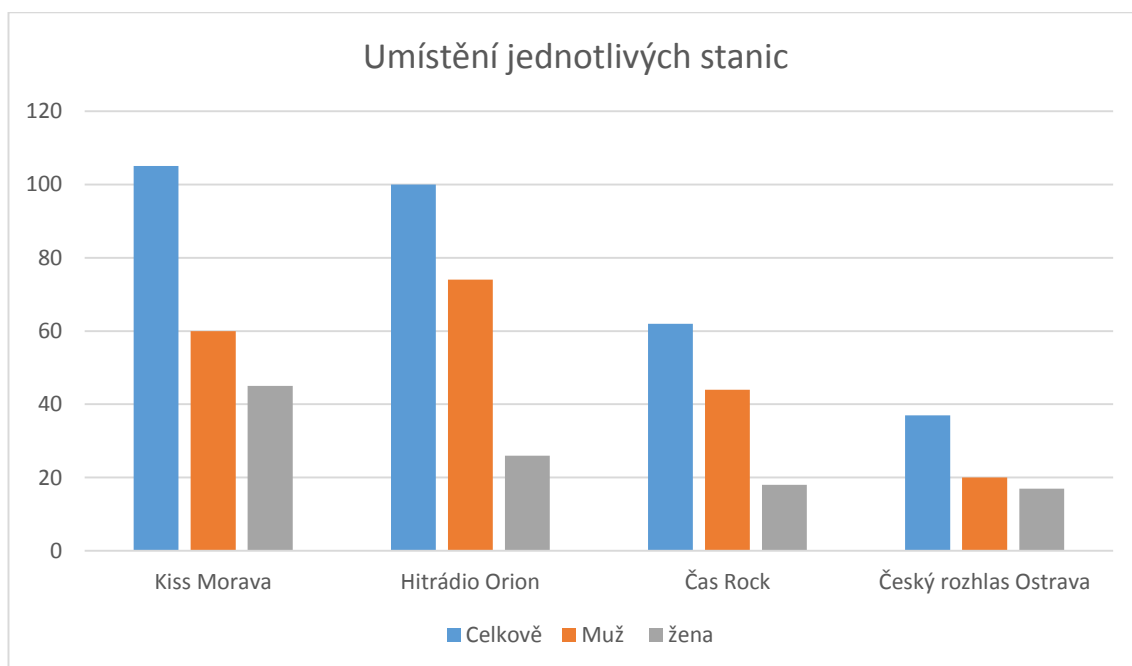
[xtěla rozdělit ↓ / ?a → / bila ?u toho ?i mlufčí →] pj

4.5. Srovnání jednotlivých analýz projevů „spatra“

Je několik možných způsobů, jak porovnávat výsledky všech čtyř analýz. Prvním z nich je srovnávání komerčních stanic se stanicí veřejnoprávní. V tomto případě je jednoznačně jasné, že veřejnoprávní stanice, tedy Český rozhlas Ostrava je nejlepší stanicí. Oba moderátoři porušují ortoepická pravidla jen velmi málo a s počtem chyb sedmnáct u Kateřiny Huberové a dvacet Pavla Janošce se řadí do popředí. Jediným zástupcem komerčních stanic, jenž se dostal mezi tyto dva moderátory, je Hana Outratová ze stanice Čas Rock. Ta se ve svém projevu dopustila osmnácti pochybení. Žebříček stanic podle součtu porušení kodifikace u obou mluvčích na jednotlivých stanicích by vypadal takto:

1. Český rozhlas Ostrava
2. Čas Rock
3. Hitrádio Orion
4. Kiss Morava

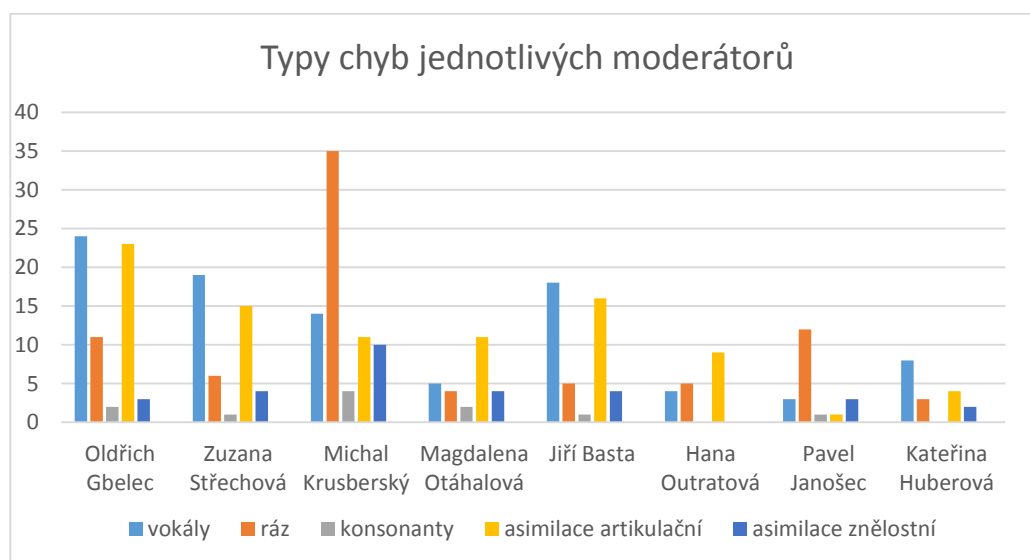
Graf 1. Žebříček stanic podle součtu porušení kodifikace u obou mluvčích na jednotlivých stanicích.

Pokud bychom chtěli zkoumat jednotlivé moderátory a srovnávat je mezi sebou, první tři nejlepší jsem zmínila již v předešlém odstavci. Naopak nejvíce chybným je Michal Krusborský z Hitrádia Orion se sedmdesáti čtyřmi přestupky, jemuž nejvíce uškodilo vypouštění rázu, čehož se dopustil celkem třicet pětkrát. Dalším v pořadí je mluvčí ze stanice Kiss Morava Oldřich Gbelec, jenž chyboval celkem

šedesátkrát. Třetí nejhorší mluvčí je jeho kolegyně Zuzana Střechová, jež se dopustila čtyřiceti pěti přestupků. Zde opět připomínám její řečovou vadu, špatnou výslovnost sykavek, která kazí celkový dojem jejího projevu. Přesné pořadí moderátorů podle počtu pochybení, jež je uvedeno v závorce, je takovéto:

1. Kateřina Huberová – 17 chyb
2. Hana Outratová – 18 chyb
3. Pavel Janošec – 20 chyb
4. Magdalena Otáhalová – 26 chyb
5. Jiří Basta – 44 chyb
6. Zuzana Střechová – 45 chyb
7. Oldřich Gbelec – 60 chyb
8. Michal Krusberský – 74 chyb

Nejčastějším přestupkem je dlužení krátkých vokálů. Ten opačný, tedy krácení dlouhých souhlásek se objevuje jen velmi zřídka. Dalším velkým problémem je artikulační asimilace a vypouštění rázu před vokály. Naopak ve výslovnosti konsonantů je chyb jen málo a dokonce moderátorky Huberová a Outratová v tomto případě vůbec nechybují a zbývající analyzovaní mluvčí maximálně čtyřikrát.

Graf 2. Typy chyb jednotlivých moderátorů.

Z pohledu mužští versus ženští mluvčí, výsledek hovoří ve prospěch žen. Ty se dohromady dopustily sto šesti chyb. Jejich mužští kolegové sto devadesát osm. Pořadí by vypadalo u žen stejně, jako pořadí stanic, které je výše znázorněno, u mužů

je pak změna, kdy moderátoři stanic Kiss Morava a Hitrádia Orion si pozice vymění. Tzn., že Oldřich Gbelec by byl na třetím místě a Michal Krusberský na posledním čtvrtém.

Co se týká mluvního tempa, nejnižší hodnoty jsem naměřila u obou moderátorů Českého rozhlasu, kteří mluví rychlostí cca 4,2 slabik za sekundu. To se pak odráží v celkovém dojmu z jejich projevu, který je poslechově velmi dobrý, což potvrzuje i podrobná analýza, jíž jsem provedla. Pomalé mluvní tempo je do rádia ideální, dělá projev srozumitelnějším a poslouchatelnějším. Nejrychlejší tempo pak mají Zuzana Střechová, Hana Outratová a Michal Krusberský. Outratová se vyskytuje mezi nejrychlejšími mluvčími zcela překvapivě, neboť její projev neodpovídá předpokladu, že přílišně rychlá mluva zapříčiňuje větší množství chyb.

1. Pavel Janošec - 4,2 slabik za sekundu
2. Kateřina Huberová - 4,2 slabik za sekundu
3. Magdalena Otáhalová - 5,1 slabik za sekundu
4. Oldřich Gbelec - 5,2 slabik za sekundu
5. Jiří Basta - 5,5 slabik za sekundu
6. Michal Krusberský - 5,9 slabik za sekundu
7. Hana Outratová - 6,2 slabik za sekundu
8. Zuzana Střechová - 6,4 slabik za sekundu

5. Analýza čtených projevů

Po analýze nečtených projevů jednotlivých stanic jsem se rozhodla podrobit zkoumání, i když poněkud méně rozsáhlejšímu, mluvní projevy čtené na rozhlasových stanicích. Jako nejvhodnější příklad shledávám zpravodajství, které je vysíláno na všech stanicích, tudíž mohu spoléhat na to, že vzniká víceméně stejným způsobem a za stejných podmínek u všech stanic. Zpravodajství většinou obsahuje zprávy jako takové, počasí, sport a dění na silnicích, přičemž se ne vždy vyskytují všechny tyto čtyři dílčí části. Za stanici Kiss Morava jsem jako zástupkyni vybrala Ivu Jurečkovou Šťastnou, za Hitrádio Orion Davida Paclíka, za Čas Rock Marcelu Fabiánovou a za Český rozhlas Ostrava Petra Hrčku.

5.1. Kiss Morava

Ze stanice Kiss Morava byla vybrána redaktorka zpravodajství Iva Jurečková Šťastná. Ve vokálech chybí jen málo, přesto je to pro ni nejčastější přestupek vůči ortoepickým pravidlům, a je třeba zmínit, že prodlužuje krátké vokály v koncovkách slov.

[svadba se konala v jeho rodném **skocku**: ↓]

[vlašim porazila dva **nula**: ↓]

[to je ze správ prozatím **fšexno**: →]

Umístování rázu před vokály nedělá moderátorce potíže. Chyby se dopouští pouze jednou. Ještě lépe je na tom výslovnost konsonantů, je totiž bezchybná.

Co potíže činí, je asimilace. Dvakrát se v jejím projevu vyskytuje špatný výsledek asimilace znělostní. Poprvé, když párová neznělá souhláska stojící vedle párové znělé není správně přizpůsobena a zachovává si svou neznělou výslovnost. Podruhé, když párová znělá souhláska na konci slova, stojící před souhláskou jedinečnou je taktéž vyslovena zněle. Artikulační asimilace se projevuje vypuštěním hlásky ve slově.

[?o víkendu pokračovala národní **fotbalová** národní liga ↓]

[jeho program se bude realizovat **hned** na několika místech ↓]

[zaj + mavé je že mezi hosti nefigurovali slavné celebriti ↓]

Intonační nedostatky se objevují jen zřídka. Většinou se jedná o brzké klesání hlasu uprostřed výpovědi, které bych nahradila polokadencí, stejně jako v níže uvedených příkladech. V umístování pauz v promluvovém úseku nevidím žádné problémy, je vhodné.

[jaromír jágr bude působit f ?enhá?el ?i v další sezóně ↓ / českí hokejoví ?útočník se ve svých tři?ačtiřiceti letech dohodl na spolupráci s floridou ↓ / za kterou hraje ?ot ?února letošního roku ↓]

[svadba se konala v jeho rodném skocku: ↓ / zaj+mavé je že mezi hosti nefigurovali žádné slavné celebriti ↓ / mari se ženil v klasickém skockém kroji ↓ / mňel na sobje tedi sukňi ↓]

Mluvní tempo Jurečkové Šťastné je 6,7 slabik za sekundu, což je poněkud rychlé. Myslím, že i s tímto tempem se jedná o dobrou mluvčí, avšak tato hodnota se vymyká všem hranicím, nastaveným jazykovědci, včetně té, se kterou jsem pracovala nejvíce, tedy Bartoška, jenž má tuto hodnotu nastavenou právě pro rozhlasové reportéry a jenž je také nejbenevolentnější.

5.2. Hitrádio Orion

Jako zástupce Hitrádia Orion jsem vybrala moderátora zpráv Davida Paclíka. Ten se chyb ve vokálech příliš nedopouštěl. V celém projevu se objevily pouze dvě, a to jedna v dloužení krátké samohlásky a jedna v krácení samohlásky dlouhé.

[která spojuje místní část poruba ?a vřesina ?už jezdí první ?auta: →]

[je to nejvječí smřtelná nehoda v historiij textu pořadu ↓]

Ráz nevyslovil před vokálem pouze jednou jedinkrát. Jinak se v tomto ohledu zdá Paclík jako výborný mluvčí a umísťuje jej všude tam, kde kodifikace předepisuje.

[pro beka poláka který musí na **operaci**]

Splývání dvou stejných samohlásek se stejně jako předešlý komentovaný jev objevuje pouze jednou a jedná se o hlásku [t].

[po vímňeňe z bafala si zaxital a pomohl **porazit_toronto** ↓]

Chyby v asimilaci znělostní se objevují v Paclíkově promluvě dvě. A to vždy na hranici dvou slov, kdy je neznělá párová souhláska na konci prvního slova vyslovena jako znělá kvůli následující jedinečné hlásce. Ta by ovšem takovýto vliv podle kodifikace mít neměla.

[opilí traktorista zastavil **vlag** na novojičínsku ↓]

[**jinag** mu nejspíš hrozí smrt ↓]

Prohřešky proti pravidlům artikulační asimilace jsou nejvýraznější potíží tohoto mluvčího. Většinou se jedná o nevyslovení hlásek uprostřed slova, nebo v koncovce či jejich špatná artikulaci, kvůli níž hláska zaniká.

[v neplánovaňe zastaveném vlaku bilo ?asi **pjetadvace+** cestujících ↓]

[nat prodlouženou rudnou se otevřel nový **mos+** ↓]

[zemřelo osum francouzů ?a dva **mís + ní** piloti]

Intonace užitá v tomto bloku rozhlasových zpráv, stejně jako užití pauz v něm, se zdá být zcela správná. Vzhledem k tomu, že mluvčí text před sebou vidí a má možnost si jej dopředu připravit, je celý projev dobře rozdělen a mluvčí pracuje s hlasem příkladně. Klesá hlasem tam, kde věta končí, používá polokadencí v místě

grafických čárek stejně jako krátké nádechové pauzy. Mluvní tempo, kterým jsou zprávy čteny, je 5,9 slabik za sekundu. Jak již bylo několikrát zmíněno výše, řadíme tuto hodnotu k těm rychlejším, přesto v tomto konkrétním případě nemá vliv na srozumitelnost a neohrožuje správné pochopení výpovědi. Celkově působí tento moderátor rozhlasového zpravodajství i přes pár pochybení jako velmi dobrý mluvčí.

5.3. Čas Rock

Moderátorka zpráv na rozhlasové stanici Čas Rock Marcela Fabiánová chybí ještě méně než předešlý mluvčí. Vokál prodlužuje jen jednou, a to spojku *a*. Krácení se neobjevuje vůbec. Taktéž užívání rázu se nezdá být potíží.

[?a: jdeme taki do kraje zlínského →]

Konsonanty mluvčí také nečiní problémy. V celé nahrávce je pouze jeden případ splývání stejných souhlásek na hranici dvou slov.

[?aňi **letos_si** šofěři ve zlíne nemůžou d'elat nađeje]

Asimilační prohřešky jsou pro moderátorku nejčastější. Znělostní asimilace je zastoupena pouze jednou, artikulační, jenž se projevuje hlavně vypouštěním hlásek, třikrát.

[bergr **totíž** na poslední xvíli vrátil letenku →]

[letecké společnosti po tragédii mňeňí **bespečnos + ňí** pravidla →]

[na řadu **pří + de** ?oprava horní částì gahurovi ?ulice ↓]

[pančováňí vína bude **tres + ním** činem →]

Pro intonace a umíst'ování pauz v celé výpovědi platí totéž, co pro předchozího moderátora. Zdá se být bezchybné a nemám nejmenších výtek. Mluvní tempo je 5,2 slabik za sekundu, což shledávám příjemným a ideálním pro tento typ pořadu.

5.4. Český rozhlas Ostrava

Vybraný zástupce zpravodajství vysílaného Českým rozhlasem Ostrava Petr Hřčka je natolik výborným mluvčím, že v jeho projevu se chyby neobjevují vůbec. Mluvní tempo je nejpomalejší ze všech zkoumaných moderátorů, a to 4,9 slabik

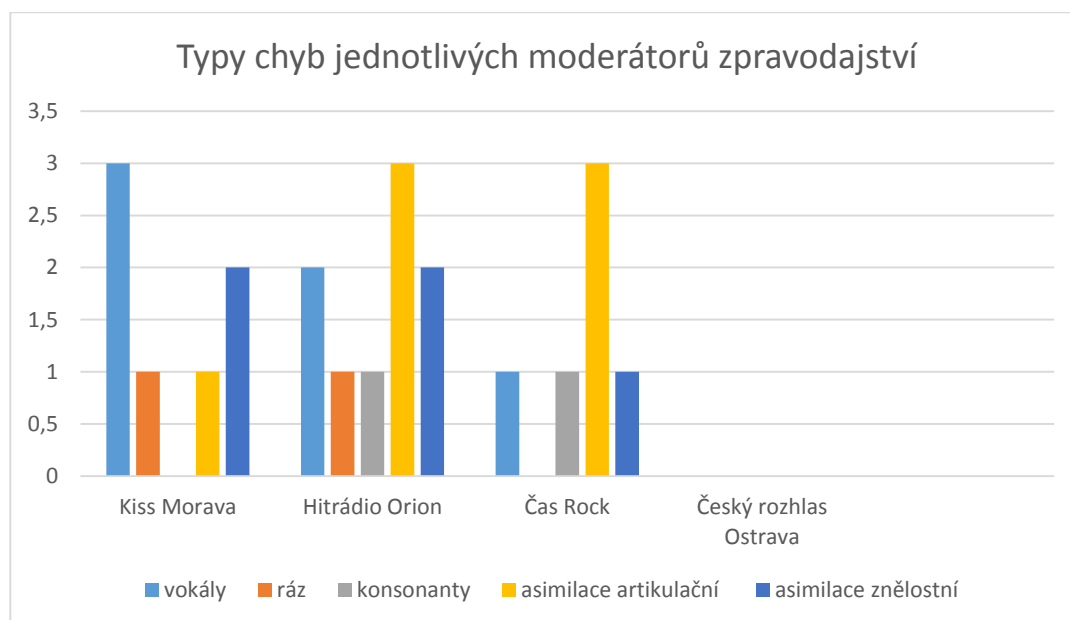
za sekundu. I analýza tohoto čteného zpravodajství potvrzuje výsledek předešlé analýzy nečtených projevů, tedy to, že veřejnoprávní rozhlasová stanice drží velmi vysokou úroveň řečového projevu

5.5. Srovnání jednotlivých analýz čtených projevů

Stejně jako u předešlého bloku analýz, i zde výsledek hovoří jasně ve prospěch veřejnoprávního média. Přičemž je nutno dodat, že výsledek již není tak markantní. I redaktoři komerčních stanic se zde projevují jako dobří mluvčí, ovšem při čtení textu, který si navíc mohou připravit dopředu, bych očekávala výsledky ještě lepší. Pořadí stanic podle chyb je tedy takovéto:

1. Český rozhlas Ostrava: Petr Hřčka – 0 chyb
2. Čas Rock: Marcela Fabiánová – 6 chyb
3. Kiss Morava: Iva Jurečková Šťastná – 7 chyb
4. Hitrádio Orion: David Paclík – 8 chyb

Nejvíce prohřešků se „zprávaři“ dopouštějí při dloužení krátkých vokálů a také při vypouštění hlásek, tedy artikulační asimilaci. Naopak nejméně při vyslovování rázu před samohláskami, ten činí jen velmi malé obtíže.

Graf 3. Typy chyb jednotlivých moderátorů zpravodajství.

Mluvní tempo jednotlivých mluvčích se pohybuje v přijatelných hodnotách. Nejpomalejším je opět moderátor Českého rozhlasu, jehož tempo je, podle mého mínění, přímo vzorové. Naopak příliš rychlým tempem disponuje moderátorka

stanice Kiss Morava Jurečková Šťastná. I přesto to však nemá velký vliv na její celkový projev. Ovšem je možné, že kdyby zpomalila, její projev by získal na preciznosti a vyvarovala by se chyb úplně, čímž by se stala zcela výbornou mluvčí. Toto rychlé tempo je způsobeno patrně komentářem, který je ke zprávám připojován, a to „zprávy v jedné minutě“.

1. Petr Hřčka – 4,9 slabik za sekundu
2. Marcela Fabiánová – 5,2 slabik za sekundu
3. David Paclík – 5,9 slabik za sekundu
4. Ivana Jurečková Šťastná – 6,7 slabik za sekund

6. Celkové shrnutí

Je těžké porovnávat moderátory, kteří čtou text, jenž před sebou vidí a ty, kteří mluví „spatrá“ a svůj projev vymýšlejí až v průběhu sami. Bylo by zapotřebí transkribovat větší množství nahrávek u zpráv, jelikož jejich vstupy jsou mnohem kratší a méně častější než vstupy moderátorů různých bloků, jež jsem analyzovala.

Ovšem co je zcela zjevné a vyplývá z obou typů analýz veřejnoprávní média, v tomto případě zastoupena Českým rozhlasem Ostrava, disponují těmi nejlepšími mluvčími, a to v obou případech, tedy čtených i nečtených projevů.

Řečové tempo se pohybuje v rozmezí stejných hodnot v obou skupinách hodnocených moderátorů. Co se týká počtu chyb, jak jsem již zmínila výše, analýzy nebyly provedeny na stejném množství nahrávek, tudíž je nelze takto porovnávat.

ZÁVĚR

Svou práci jsem věnovala zkoumání mluvčích, které denně poslouchají tisíce lidí široké veřejnosti skrze rozhlasové médium. Mým úkolem, který jsem si stanovila na začátku práce, bylo zjistit, zda tyto moderátory můžeme považovat za řečové vzory, a pokud ano, tak do jaké míry splňují kritéria těchto vzorů.

Ze všech osmi lidí, které jsme podrobila své ortoepické analýze, splňují požadavky na mluvní vzory pouze moderátoři Českého rozhlasu Ostrava Kateřina Huberová a Pavel Janošec a moderátorka stanice Čas rock Hana Outratová. Tyto tři zmíněné hodnotím velmi kladně, jako výborné mluvčí, a myslím, že jejich projevy můžeme i s pár chybami, kterých se dopustili, považovat za vzorové. Shodně je jejich největší obtíží užívání rázu a naopak jen zřídka kdy chybují ve výslovnosti konsonantů, velké problémy jim nečiní ani asimilace znělostní.

Jako velmi dobrou mluvčí bych ohodnotila Magdalenu Otáhalovou. Chyb se v jejím projevu objevuje jen o šest více než u Outratové, celkový dojem však kazí její špatné členění výpovědi a často nevhodná intonace.

Zbývá čtyři moderátoři respektují pravidla české výslovnosti jen velmi málo, a proto je nevhodné, abychom je považovali za řečové vzory a řídili se jejich projevy.

Ze skupiny redaktorů zpravodajství bych se nebála označit všechny za velmi dobré až výborné mluvčí. Ovšem jako řečový vzor si dovoluji označit zejména Petra Hrčku z Českého rozhlasu Ostrava. Pouze jednoho mluvčího doporučuji jako mluvní vzor proto, že si osobně myslím, že v případě, kdy má moderátor text připraven dopředu a „pouze“ jej čte, měl by být výsledný projev bezchybný. Mému požadavku odpovídá jen zmíněný Petr Hrčka.

Od lidí, kteří se živí veřejnými projevy dnes a denně, očekávám zájem o problematiku týkající se náplně vlastní práce a její neustálé zlepšování. Důraz na preciznost projevů moderátorů by měla klást samotná vedení rozhlasových stanic.

ANOTACE

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra bohemistiky

Jméno: Klára Náhlíková

Název práce: Analýza mluvních projevů moderátorů rozhlasových stanic na severní Moravě

Vedoucí práce: PhDr. Petr Pořízka, Ph.D.

Počet znaků: 72 010

Počet příloh: 11 nahrávek + 11 fonetických transkripcí (na příloženém CD)

Počet použité literatury: 11 monografií, 3 časopisecké články

Klíčová slova: ortoepie, výslovnost, mluva, analýza, řeč, rozhlas, zpravodajství, řečový vzor

Anotace: Tato bakalářská si klade za cíl analýzu mluvených projevů moderátorů rozhlasových stanic. Zjišťuje, jaké úrovně dosahuje jazyk v těchto stanicích, a to vše na pozadí platné ortoepické normy. Shromažďuje několik komunikátů od vybraných moderátorů, které analyzuje a ukazuje na jejich řečové nedostatky. Práce obsahuje teoretickou část, v níž jsou předloženy fakta o tématu, jehož se práce týká, a také praktickou část, jež obsahuje samostatné analýzy jednotlivých moderátorů, doplněné o komentáře a příklady z fonetické transkripce. V závěru jsou shrnuty výsledky celé práce.

Annotation: This bachelor thesis aims to analyse the speech of radio presenters. It seeks to determine the standard of language spoken on broadcasting stations, while referring to the orthoepic norm. It examines a number of communiqués uttered by chosen presenters. Those are analysed, detecting the speech imperfections. The thesis consists of a theoretical part, which presents fact about the topic concerned, and a practical part formed by analyses of individual presenters, supported by commentaries and examples of phonetic transcription. The conclusion then summarises the results of the work.

LITERATURA

- Bachmannová, J.:** *Encyklopedický slovník češtiny*. Editor Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová. Praha: Lidové noviny, 2002, 604 s.
- Bartošek, J.:** K jazyku mluvených zpráv. In: *Čeština doma a ve světě*. č. 1–2, 2008. s. 5–17.
- Daneš, F. et al:** *O mluveném slově*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1954. 121 s.
- Dokulil, M.:** *Mluvnice češtiny. Díl 1. Fonetika. Fonologie. Morfonologie a morfejníka. Tvoření slov*. Praha: Academia, 1986. 566 s.
- Hála, B.:** *Výslovnost spisovné češtiny I. Zásady a pravidla: výslovnost slov českých*. Praha: Academia, 1967. 99 s.
- Krčmová, M.:** *Úvod do fonetiky a fonologie pro bohemisty*. Ostrava: OU v Ostravě, 2007. 196 s.
- Lotko, E.:** *Kapitoly ze současné rétoriky*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2009. 202 s.
- McQuail, D.:** *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 2002. 448 s.
- Palková, Z.:** *Fonetika a fonologie češtiny*. Praha: Karolinum, 1994. 366 s.
- Palková, Z.:** Kultura řeči v jedné redakci Českého rozhlasu. In: *Čeština doma a ve světě*. č. 1–2, 2008. s. 19–21.
- Palková, Z.:** *Stručná pravidla české ortoepie (domácí slovní zásoba)*. Praha: Český rozhlas Praha, 1994, 38 s.
- Palková, Z.:** Zvuková podoba veřejných mluvených projevů z hlediska jazykové kultury. In: *Čeština doma a ve světě*. č. 1–2, 2008. s. 19–21.
- Romportl, M.:** *Základy fonetiky*. Praha: Univerzita Karlova, 1985. 162 s.
- Strahl, V.:** *Novinář před mikrofonem: (o mluveném slovu)*. Praha, Karolinum, 1993. 118 s.

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1. Žebříček stanic podle součtu porušení kodifikace u obou mluvčích na jednotlivých stanicích	41
Graf 2. Typy chyb jednotlivých moderátorů	42
Graf 3. Typy chyb jednotlivých moderátorů zpravodajství	49

SEZNAM PŘÍLOH UMÍSTĚNÝCH NA CD

1. Fonetická transkripce Kiss Morava – Oldřich Gbelec + Zuzana Střechová
2. Fonetická transkripce Hitrádio Orion – Michal Krusberský
3. Fonetická transkripce Hitrádio Orion – Magdalena Otáhalová
4. Fonetická transkripce Čas Rock – Jiří Basta
5. Fonetická transkripce Čas Rock – Hana Outratová
6. Fonetická transkripce Český rozhlas Ostrava – Pavel Janošec
7. Fonetická transkripce Český rozhlas Ostrava – Kateřina Huberová
8. Fonetická transkripce Kiss Morava – Ivana Šťastná Jurečková
9. Fonetická transkripce Hitrádio Orion – David Paclík
10. Fonetická transkripce Čas Rock – Marcela Fabiánová
11. Fonetická transkripce Český rozhlas Ostrava – Petr Hřčka